

სსიპ-ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
განათლების ფაკულტეტი
პედაგოგიურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი

ხელნაწერის უფლებით

მაია ტაკიძე

ფონეტიკის და აუდირების სწავლების ეფექტიანობის ამაღლება საუნივერსიტეტო საფეხურზე

განათლების დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

სამეცნიერო ხელმძღვანელები:

განათლების დოქტორი, პროფესორი - ლელა თავდგირიძე
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოც. პროფესორი - თეა შავლაძე

ბათუმი

2018

შესავალი

თემის აქტუალობა. თანამედროვე სამყაროში ინგლისური ენა ყველაზე გავრცელებული ენაა მსოფლიოში. მკვლევართა მონაცემების მიხედვით 400 მილიონი ადამიანისთვის ინგლისური მშობლიური ენაა, ხოლო 500 მილიონიდან - მილიარდამდე ადამიანისთვის იგი მეორე უცხო ენას წარმოადგენს, 60 ეროვნებაზე მეტი-იყენებს ინგლისურს როგორც ოფიციალურ ენას, აკადემიური ნაშრომების 80% ქვეყნდება ინგლისურ ენაზე. ინგლისური ენა დიდ ზეგავლენას ახდენს მსოფლიო საზოგადოების ყველა სფეროზე: განათლება, პოლიტიკა, ეკონომიკა, ტექნოლოგია, მეცნიერება, ტურიზმი, ტრანსპორტირება და სხვა.

1996 წელს გერმანიაში მიღებულ იქნა ნიურნბერგის ერთიანი ენების ჩარჩო, რომელიც ენობრივი კომპეტენციის სამ A (ენის ელემენტარული ფლობა) B (ენის კარგი ფლობა) C (ენის თავისუფალი ფლობა) დონეს განსაზღვრავს. ენების ერთიანი ევროპული სარეკომენდაციო ჩარჩო-დოკუმენტი აქტიურ სწავლებაზეა ორიენტირებული. ის პრაქტიკულ დოკუმენტს წარმოადგენს, რომელიც ახლებურად უყურებს როგორც სწავლის მიზნებს, ისე მეთოდებსა და საშუალებებს. დოკუმენტი მოიცავს უცხოური ენის სწავლის პროცესში ამა თუ იმ კომპეტენციის (მოსმენის, საუბრის, კითხვის, წერის) ქრილში მისაღწევ შედეგებს. ამ დოკუმენტის თანახმად, სწავლების პროცესში პრიორიტეტი ენიჭება მოსმენას და ლაპარაკს, ხოლო კითხვა და წერა შესაძლებელია დამხმარე ფუნქციას ასრულებდეს. თუმცა ამ უკანასკნელთა მნიშვნელობა არ უნდა დაკნინდეს; ასევე, გასათვალისწინებელია პარავერბალური (ინტონაცია, სასაუბრო რიტმი) და არავერბალური (მიმიკა, ქესტიკულაცია) საკომუნიკაციო საშუალებების სწავლება/სწავლა.

განათლების მაღალი ხარისხის მიღწევის საფუძვლად მიიჩნევა განათლების ერთიანი ევროპული სივრცის შექმნისთვის ზოგადი კომპეტენციების სწავლება/სწავლის გამოცდილების გაზიარება, იმ დარგობრივი კომპეტენციების განსაზღვრა, რომლებიც ხელს შეუწყობს სტუდენტს უკეთესი შედეგის მიღწევაში, რაც თავის მხრივ,

მნიშვნელოვანს და მიზანმიმართულს გახდის სასწავლო პროცესს. ამ მხრივ აღსანიშნავია პროექტ „თუნინგის“ (2005) მიერ განსაზღვრული დარგობრივი და ზოგადი ტრანსფერული კომპეტენციები, რომელიც სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება სტუდენტისათვის, რაც დასაქმების შესაძლებლობებსა და წარმატებულ მოქალაქეობაში გამოიხატება. დარგობრივი კომპეტენციები წარმოადგენს საგანმანათლებლო პროგრამით მისანიჭებელ კვალიფიკაციის საფუძველს. კომპეტენციებში ის მნიშვნელოვნად თვლის ინსტრუმენტულ, ინტერპერსონალურ და სისტემურ კომპეტენციებს. ინსტრუმენტული კომპეტენციები გულისხმობს ტექნოლოგიურ და ლინგვისტურ უნარებს. ლინგვისტური უნარები მოაიაზრებს ზეპირ და წერილობით კომუნიკაციას მშობლიურ ენაზე, ასევე მეორე უცხო ენის ფლობას (გონზალესი, ვაგენარი, 2005:25).

კომუნიკაციური კომპეტენცია (CC) დიდი ხანია მიიჩნევა უცხო ენის სწავლების მთავარ მიზნად. მეცნიერები ჰაიმეს (1971), კონსოლო (2006), ლემანი (2007) თავიანთ სახელმძღვანელოებში აღწერენ, რომ კომუნიკაციური კომპეტენცია მთლიანად სასაუბრო, სოციალურ უნართან არის დაკავშირებული, შეიცავს გრამატიკულ, პრაგმატულ და სოციოლინგვისტურ კომპეტენციებს და წარმოადგენს ენის გამოყენების უნარს კონკრეტულ სიტუაციაში. მეცნიერები კანალე და სვენი (1980) აღნიშნავენ, რომ კომუნიკაციური კომპეტენცია გულისხმობს უცხოური ენის შემსწავლელის შესაძლებლობას გამოიყენოს ენა კომუნიკაციის წარმატებით წარმართვისთვის.

ინგლისური ენის შესწავლა მნიშვნელოვანი და საჭირო გახდა ქართველი ხალხისთვის, უცხოური ენის ცოდნა სპეციალისტის კონკურენტუნარიანობის მთავარ ფასეულობადაა მიჩნეული. ის მოთხოვნადი საგანია როგორც სკოლაში, ასევე უმაღლეს სასწავლებლებში. საქართველოში ინგლისური ენის ეფექტურად დაუფლებისათვის შექმნილია შესაბამისი პირობები. ინგლისური ენა, როგორც სავალდებულო სასწავლო საგანი ისწავლება დაწყებით, საშუალო და უმაღლეს სკოლებში. ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნით, სასკოლო განათლების ფარგლებში სავალდებულოა სულ ცოტა ორი უცხოური ენის სწავლა, მესამე უცხოური ენა არჩევითია. ინგლისური ენის შესწავლა

იწყება I კლასიდან, რომელიც ემსახურება დიდ მიზანს – საერთო ევროპული ღია, მობილური სივრცის შექმნას.

ინგლისური ენის სწავლებაში არსებული წარმატებების მიუხედავად, ზეპირ კომუნიკაციაში „ინგლისური ენის წარმოთქმა“ რჩება პრობლემად. ინგლისური ენის მასწავლებელთა მეტი ყურადღება გადატანილია ლექსიკისა და გრამატიკის შესწავლაზე, თავს არიდებენ წარმოთქმის სწავლებას საგაკვეთილო პროცესის დროს განსაკუთრებით, მაღალ კლასებში. მეცნიერი ვონგი (1987) აღნიშნავს, რომ იმ შემთხვევაშიც კი, როცა უცხოურ ენაზე მოსაუბრის ლექსიკა და გრამატიკა შესანიშნავია, თუ მისი წარმოთქმა არ არის გამართული შეუძლებელია კომუნიკაციის ეფექტურად წარმართვა. მაგრამ ინგლისური ენის სრულყოფილად ფლობა არ ნიშნავს მხოლოდ სწორი წარმოთქმის ქონას. სწორ წარმოთქმასთან ერთად საჭიროა ინგლისური ენის შემსწავლელს კარგად ესმოდეს რას ლაპარაკობს მოსაუბრე. ინგლისური ენის შემსწავლელთა უმრავლესობას აქვს პრობლემა მოსმენასთან დაკავშირებით, ხშირ შემთხვევაში, განსაკუთრებით გაბმულ მეტყველებაში მსმენელი ვერ აღიქვამს მოსაუბრის ცალკეულ სიტყვებს. როცა ისინი უსმენენ უცხოელის საუბარს, მათ უჭირთ სიტყვების აღქმა და ითხოვენ მათ გამეორებას, ცხადია ეს გამაღიზიანებელია როგორც ერთი, ისე მეორე მხარისათვის.

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სასწავლო პროცესზე დაკვირვებამ ცხადჰყო, რომ ხშირად სტუდენტებს კარგად აქვთ გამომუშავებული კითხვისა და წერის უნარ-ჩვევები, მაგრამ მათი წარმოთქმა არ შეესაბამება მათ დონეს. როგორც აღვნიშნეთ, ინგლისური ენის სწავლების ყველაზე გავრცელებული მეთოდი ენის საკომუნიკაციო მიზნით სწავლებაა. სრულფასოვანი კომუნიკაცია კი გულისხმობს ლექსიკური ერთეულების, გრამატიკული სტრუქტურებისა და ინგლისური ენის ფონემების სწორ გამოყენებას (იოშიდა, 2014). ზოგჯერ სტუდენტი სწორ გრამატიკულ სტრუქტურებს და ლექსიკურ ერთეულებს იყენებს საუბრისას, სწორად გამოთქვამს ინგლისური ენის ფონემებს, მაგრამ მისი ინტონაცია ან მახვილი არასწორია. რაც კომუნიკაციის პროცესისათვის ხელის შემშლელია, ვერ ხდება მსმენელის მიერ

მოსაუბრის გზავნილის სწორად აღქმა, შესაბამისად, ენის სრულყოფილი ცოდნა, ენის პროსოდუკული მახასიათებლების ცოდნასაც გულისხმობს.

ასევე საყურადღებოა ინგლისური ენის შესწავლის დროს, მოსმენის (აუდირების) უნარის საკითხი, ის ენის ათვისებისთვის საუბართან, კითხვასა და წერასთან ერთად სასწავლო პროცესის უმნიშვნელოვანესი ელემენტია. უცხო ენების სწავლება/სწავლის პროცესში მოსმენა გულისხმობს ენის შემსწავლელელებში იმ უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებას, რომელთა მიხედვითაც ისინი მოსმენილი ტექსტის გაგებას და ამ ტექსტებით მიწოდებული ინფორმაციის შემდგომ გამოყენებას გულისხმობს. ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჩემმა პრაქტიკულმა გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ გლობალური მოსმენა (მოსმენა ზოგადი ინფორმაციისთვის) მეტად განვითარებულია სტუდენტებში. ისინი უსმენენ სიმღერებს, უყურებენ უცხოენოვან ფილმებსა და სატელევიზიო პროგრამებს, ჰყავთ უცხოელი მეგობრები. ყველაფერი ეს ხელს უწყობს მოსმენის უნარის გაუმჯობესებას. თუმცა, სელექციური მოსმენა (მოსმენა კონკრეტული ინფორმაციის მიღების მიზნით) პრობლემურია სტუდენტთათვის, რადგანაც იგი უკავშირდება ტექსტის დეტალურ გაგებასა და ინტერპრეტაციას. სტუდენტებს პრობლემები ექმნებათ ისეთი მოსმენითი დავალებების შესრულების დროს, როგორცაა: კითხვებზე პასუხის გაცემა (comprehension check), არჩევანითი შეკითხვა (multiple choice questions); წინადადებების შევსება (sentence completion); გამოტოვებული ადგილების სიტყვებით შევსება (gap filling); მცდარი და ჭეშმარიტი წინადადებები (true and false statements); წინადადებების დაკავშირება (statement matching) და სხვა.

ბოლო პერიოდში აუდირების სწავლებამ EFL / ESF (ინგლისური, როგორც უცხო ენა /ინგლისური, როგორც მეორე ენა) დაუფლების პროცესში მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა. ამაზე მეტყველებს ის, რომ დღეს შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის – ერთიანი ეროვნული გამოცდები, მასწავლებელთა სასერტიფიკაციო და სხვა ტიპის გამოცდები შეიცავს მოსმენით კომპონენტს.

სწავლება / სწავლის პროცესზე დაკვირვებისას გამოვლენილი წინააღმდეგობები და სუსტი მხარე შედეგია იმისა, რომ უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტი ვერ აღიქვამს მოსმენისა და წარმოთქმის უნარს როგორც საჭირო დარგობრივ კომპეტენციას კონკრეტული ამოცანის გადასაჭრელად. ამიტომ აქტუალობა მდგომარეობს იმაში, თუ როგორ, რა მეთოდით შეიძლება გავაუმჯობესოთ მოსმენისა და წარმოთქმის უნარ-ჩვევები უნივერსიტეტში, როგორ ავამაღლოთ სტუდენტებში დარგობრივი კომპეტენციები, კერძოდ: სწორად მეტყველების, კომუნიკაციის, მოსმენილის როგორც ზოგადი, ასევე დეტალური გადმოცემისა და მიღებული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარები.

როგორც ვხედავთ, უცხოურ ენაზე კომუნიკაციას მთელი რიგი პრობლემები სდევს თან, რომელთაგან დიდი ნაწილი წარმოთქმასა და მოსმენას უკავშირდება. ამიტომ გაჩნდა წინამდებარე სადისერტაციო ნაშრომის „ფონეტიკის და აუდირების სწავლების ეფექტიანობის ამაღლება საუნივერსიტეტო საფეხურზე“ შექმნისა და კვლევების ჩატარების აუცილებლობა.

კვლევის მიზანი: კვლევის მიზანია უნივერსიტეტში, ბაკალავრიატის სფეხურზე უცხოური მეტყველების გაგებისა და წარმოთქმაზე ორიენტირებული კომპეტენციების განსაზღვრა, გაგებისა და წარმოთქმის უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბება და მათი მიღწევის გზებისა და საშუალებების დადგენა.

კვლევის ამოცანები:

1. ინგლისური ენის წარმოთქმისა და მოსმენის კომპეტენციებში არსებული პრობლემის იდენტიფიცირება და გადაჭრის გზების დასახვა.
2. უმაღლეს სკოლაში, ბაკალავრიატის სფეხურზე, წარმოთქმისა და მოსმენის სწავლება / სწავლის კომპეტენციების ჩამოყალიბება და მათი მიღწევისათვის სასწავლო აქტივობების შერჩევა;
3. სწორად მეტყველებისა და მოსმენის კომპეტენციის მიღწევის ეფექტური სწავლის სტრატეგიების შერჩევა და მათი პრაქტიკაში დანერგვა.

კვლევის საგანი და ობიექტი:

კვლევის საგანია მოსმენისა და წარმოთქმის უნარ-ჩვევების გაუმჯობესების თანამედროვე ხერხები და მეთოდები საუნივერსიტეტო საფეხურზე. კვლევის ობიექტია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტისა და სალერნოს უნივერსიტეტის (იტალია) უცხო ენების ფაკულტეტის სტუდენტები. კვლევა მიმდინარეობდა 2014-2017 წლებში ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტი (საქართველო) და სალერნოს უნივერსიტეტში (იტალია).

კვლევის მეთოდოლოგია: კვლევის მიზნის მისაღწევად შემუშავდა კვლევითი სტრატეგია, რომელიც შედგება შემდეგი კომპონენტებისაგან: რაოდენობრივი კვლევა – სტუდენტთა გამოკითხვა (კითხვარი); ინტერვიუ; ექსპერიმენტი; ტესტირება; ფოკუს ჯგუფები; მონაცემთა შეგროვება და დამუშავება; თვისობრივი კვლევა – სასწავლო პროცესზე დაკვირვება; პრაქტიკის კვლევა ე.წ. „Action Research“ (კვლევა, რომელიც ფოკუსირებას ახდენს ენის კონკრეტულ მახასიათებელზე სწავლება / სწავლის პროცესის გაუმჯობესების მიზნით). კვლევაში გამოყენებული მეთოდები წარმოდგენილია შემდეგი მახასიათებლების მიხედვით: სანდოობა, სამიზნე და მაკონტროლებელი ჯგუფების შერჩევა და ჩართვა; კვლევის ეტაპების დაგეგმვა, მიმდინარეობა, მონაცემთა მოპოვება, დამუშავება და ანალიზი. კვლევის შედეგების სანდოობისთვის ინტერვიუს, ექსპერიმენტისა და ემპირიული კვლევის შედეგები წარმოდგენილია სტატისტიკური ცხრილების, დიაგრამების სახით.

კვლევის მეცნიერული სიახლე: უცხოური ენის სწავლება/სწავლის პროცესში შემუშავდა და გამოყენებული იქნა წარმოთქმისა და მოსმენის უნარის გაუმჯობესების ახალი მიდგომები. განისაზღვრა წარმოთქმისა და მოსმენის დარგობრივი კომპეტენციები, შერჩეული იქნა მათი მიღწევისთვის აუცილებელი სასწავლო აქტოვობები და მეთოდები, რაც აისახა სადისერტაციო ნაშრომის დასკვნებსა და რეკომენდაციებში.

ნაშრომის აპრობაცია: დისერტაცია მომზადდა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების ფაკულტეტზე. დისერტაციაში განხილულ საკითხებზე მოხსენებებით გამოვდიოდით საუნივერსიტეტო და საერთაშორისო

სამეცნიერო კონფერენციებზე. კვლევის შედეგებს ვაქვეყნებდით სამეცნიერო სტატიების სახით. სადისერტაციო ნაშრომის შესრულების მიმდინარეობას სისტემატურად, ეტაპობრივად ვაცნობდით ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიურ მეცნიერებათა დეპარტამენტს. დასრულებული ნაშრომი შეფასებულ და რეცენზირებული იქნა პედაგოგიურ მეცნიერებათა დეპარტამენტში (2017 წლის 19 ივნისი, ოქმი N 13).

ნაშრომის პრაქტიკული და თეორიული მნიშვნელობა: სადისერტაციო ნაშრომის თეორიული მნიშვნელობა განისაზღვრება იმით, რომ იგი შეიცავს ინგლისური ენის ფონეტიკისა და აუდირების სწავლებისთვის დაკვირვებებს, აქტივობებს და დასკვნებს.

წარმოდგენილი სასწავლო აქტოვობების გამოყენება მოხდა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და სალერნოს უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული და არასპეციალური ფაკულტეტის მეორე კურსის სტუდენტებთან. ნაშრომში მოცემული დასკვნები და რეკომენდაციები დაეხმარება უცხოური ენის შემსწავლელებს, პედაგოგებს, განათლების ფაკულტეტის სტუდენტებს (მომავალ მასწავლებლებს), ინგლისური ენის სპეციალობის, ასევე ინგლისური ენის შემსწავლელ არასპეციალური ფაკულტეტის სტუდენტებს წარმოთქმის და აუდირების კომპეტენციების ჩამოყალიბებაში; მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს ინგლისური ენის სწავლების მეთოდოლოგიაში; დაეხმარება უცხოური ენის მასწავლებლებს სასწავლო პროცესის ეფექტურად დაგეგმვასა და წარმართვაში, სწავლების წარმატებული შედეგის მიღწევაში. სადისერტაციო ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა იმაშია, რომ იგი შეიძლება გამოყენებულ იქნას ინგლისური ენის ფონეტიკის, ფონოლოგიის, აუდირების, ინგლისური ენის პრაქტიკული კურსის პრაქტიკული მეცადინეობების დროს. ასევე შესაძლებელია მისი გამოყენება განათლების ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის საბაკალავრო და სამაგისტრო ნაშრომებზე მუშაობის პროცესშიც. კვლევის შედეგები აისახა: დამხმარე სახელმძღვანელოში **“A Course In English Phonetics. Theory And Practice”** რომელიც სასარგებლო იქნება ნებისმიერი სპეციალობის სტუდენტთათვის და

მასწავლებლებისათვის; ასევე, ქვემოთ ჩამოთვლილ სტატიებსა და საკონფერენციო მოხსენებებში:

1. “Challenges, which Georgian English language learners face during mastering English language pronunciation,” VII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი, 2016.
2. „პრობლემები რომელთაც იტალიელი ინგლისური ენის შემსწავლელები აწყდებიან ინგლისური ენის წარმოთქმის დაუფლების დროს“, I საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „განათლება, კვლევა, პრაქტიკა“, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი, 2016.
3. ‘Текст как средство развития мультикультурной компетенции’ საერთაშორისო კონფერენცია ‘Текст Как Культура’, გდანსკის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პოლონეთი, 2016.
4. ‘Teaching Selective Listening at University Level,’ საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი JLLL – Journal of Literature, Languages and Linguistics, USA. 2016
5. „მუსიკის როლი ინგლისური ენის ფონეტიკის გაკვეთილებზე“, VI საერთაშორისო სამეცნიერო - მეთოდური კონფერენცია „სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები“, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი, 2015.
6. ‘ЭФФЕКТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ НАВЫКА ЧТЕНИЯ’ საერთაშორისო კონფერენცია ‘СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ’, ულიანოვსკის სახელმწიფო ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი, 2015.
7. „როგორ დავეუფლოთ სწორ ინგლისურ წარმოთქმას დოქტორ სეუსთან ერთად – ლიტერატურა სწორი წარმოთქმის სამსახურში“, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გზა ევროინტეგრაციისაკენ“, გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტი, თბილისი, 2014 .
8. „თვისებრივი კვლევის როლი ინგლისური ენის სწავლების გაუმჯობესებაში“, საერთაშორისო კონფერენცია „ჰუმანიტარული მეცნიერებები ინფორმაციულ საზოგადოებაში“, ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტი, ბათუმი, 2014.

კვლევის თეორიულ ბაზად გამოყენებულ იქნა: ჯ. გილბერტის (Judy B. Gilbert 2008), ჰ. ჰაიტანენის (H. Hietanen 2012), ჩ. შენის (Ch. Shen 2009), ჯ. რიჩარდის (J. C Richard 2008), ს. ბრაუნის (S. Brown 2006), ა. გ. გარსია (A.G. Garcia 2014), ლ. ვანდეგრეფტის (L. Vandegrift 2009), ტ. ანგელოვსკას (T. Angelovska 2012), ლ. ჯ. დანიელის, კ. დ. ბლოუტის (L. G. Daniel, K. D. Blount..1991), დ. პალაკი, რ. ტ. ვოლსის (D. Palak, R. T. Walls 2009), ჯ. ინათის, პ. აირენის, ჯ. სველერი (J. M. Inaty, P. Ayres, J. Sweller 2011), ჯეანი ლოგანის (Jeannie Logan), მ. ბ. ჰოლადერის (M.B. Howlader 2010), მ. ც. მურსიას (M.C. Murcia 2001, 2002), ხ. შანგის (Xian Shang 2013), ა. დლასკას, ქ. კრეკელერის (A. Dlaska, Ch. Krekeler 2013), რ. ვონგის (R. Wong 1987), ჯ. კენვორსის (J. Kenworthy 1987), კ. შაეტზელის (K. Sxhaetzel 2003), ჯ. მაკდონოუ და კრ. შოუს (Jo McDonough and Ch. Show 2003), მ. როსტის (M. Rost 2002), რ. ლისტერის (R. Lyster 2007), ზ. დორნეის (Z. Dornyei 2007), ჯ. ვ. კრესველის (J. W Creswell 2003), ვ. მ. რივერსის (W. M. Rivers 1968), დ. კრისტალის (D. Crystal 2002), რ. ჰაგის (R. Hughes 2002), ჯ. ბრაუნის (G. Brown 1996), დ. ნუნანის (D. Nunan 1999), ჯ. სკრივენერის (J. Scrivener 1994), ქ. გოჩიტაშვილის (2013), რ. გოგობიას (2012), შავერდაშვილის (2015), ი. ბასილაძე (2016), ნ. ბოჭორიშვილის (2013) ი. ბიბილეიშვილი, ლ. თავდგირიძის და სხვათა ნაშრომები.

ნაშრომის პირველ თავი „ფონეტიკის სწავლება /სწავლის მნიშვნელობა უცხოური ენის შესწავლის პროცესში“ 4 პარაგრაფისგან შედგება.

პირველი თავის პირველ პარაგრაფში სახელწოდებით „ფონეტიკის/წარმოთქმის სწავლება/სწავლის მნიშვნელობა უცხოური ენის შესწავლის პროცესში“ აღნიშნულია, რომ ენის სწავლების კომუნიკაციური მიდგომების განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია სწორი წარმოთქმის დაუფლება რომელიც ბგერების, მახვილისა და ინტონაციას შესწავლას უკავშირდება. მეცნიერი დ. ნუნანი (1999:107) თავის სახელმძღვანელოში აღწერს, არასწორი მახვილისა თუ ინტონაციის გამოყენებამ შეიძლება მსმენელში უფრო მეტი გაუგებრობა გამოიწვიოს, ვიდრე მხოლოდ ინდივიდუალური ბგერების არასწორმა წარმოთქმამ. ს. მურსია (2001), მ. იოშიდა (2014), ჰ. სვიტი (1972), ა. გიმსონი (1973), ჯ.

ბრაუნი (1996) და სხვები გამოხატავენ მოსაზრებას, რომ მშობლიურ ენას მიმსგავსებული წარმოთქმის დაუფლება უცხო ენის შემსწავლელთათვის მიუღწეველია. წარმოთქმის სწავლების მიზანს მსმენელის ადვილად გაგებინება უნდა წარმოადგენდეს როგორც მშობლიურ, ასევე არა მშობლიურ ენაზე მოსაუბრეებთან, რომელიც ზედმეტი სირთულეებისა და დამაბულობის გარეშე უნდა ხდებოდეს. ბერგესი (1999:192) აღნიშნავს, რომ ენის შემსწავლელებისთვის გაცილებით მნიშვნელოვანია სამიზნე ენის ბგერების წარმოთქმის დაუფლება, ვიდრე ფონოლოგიის დეტალურად შესწავლა.

ინგლისური ენის შემსწავლელებს წარმოთქმის ათვისებაში არაერთი ფაქტორი უშლის ხელს, რომელთაგან უპირველესი **მშობლიური ენის ფაქტორია**, კერძოდ ის განსხვავებები, რომლებიც ორ სხვადასხვა ენის ბგერათა სისტემაში, მახვილსა და ინტონაციაში გამოიხატება. მეორე ხელისშემშლელი ფაქტორი – **ასაკობრივი ფაქტორია**. გაცილებით უფრო ადვილია ენის დაუფლება ბავშვობაში, ვიდრე ზრდასრულ პერიოდში.

პირველი თავის მეორე პარაგრაფში სახელწოდებით „განსხვავებები ქართულ, ინგლისურ და იტალიურ ენებს შორის“ საუბარია საენათმეცნიერო ლიტერატურაში „წარმოთქმის“ ორგვარ გაგებაზე. ვიწრო გაგებით „წარმოთქმა“ გულისხმობს როგორც ცალკეული ბგერების წარმოთქმას, ისე ბგერათა შეერთების, შერთვისა და შერწყმის საშუალებებს, რომლებიც ყოველ ენაში თავისებურია. ფართო გაგებით „წარმოთქმა“ გულისხმობს მოცემული ენის დანაწევრებული ბგერების შეერთებას, შერთვას და შერწყმას სიტყვასა და წინადადებაში, მათვის დამახასიათებელი წარმოთქმის რიტმიკულობითა და მელოდიკური სტრუქტურით (მახვილით და ინტონაციით) (ჟდენტი:1956:15). ვ. რივერსი (1968:112-113) გამოთქვამს მოსაზრებას, სწორი წარმოთქმის დაუფლებას ართულებს მშობლიური და შესასწავლი ენების ბგერათა სისტემისა და ინტონაციის განსხვავების ხარისხი. უდავოა, რომ ყველა ენას საკუთარი ბგერათა სისტემა აქვს, რომელშიც ყველა ელემენტი უკავშირდება ერთმანეთს და შეუძლებელია ვიპოვოთ ორი ენა იდენტური ბგერათა სისტემითა და ინტონაციით. ამიტომაც, სწავლების დონეზე

მასწავლებელს კარგად უნდა ესმოდეს პრობლემის არსი რათა უკეთ აღმოფხვრას თანდაყოლილი სირთულეები სწავლების ეფექტურობისთვის.

ინგლისურ ენაში 26 ანბანის ასო (20 თანხმოვანი და 6 ხმოვანი) რეალიზდება მეტყველებაში 44 ბგერით (24 თანხმოვანი და 20 ხმოვანი ბგერით). ინგლისური ენისგან განსხვავებით, ქართული ენა ერთ-ერთი იმ ენათაგანია, რომელშიც ასოები და ფონემები (ბგერები) ემთხვევა ერთმანეთს. ანუ, ქართული ენა ფონეტიკური ენაა (ჟღენტი, 1956). ქართული ორთოგრაფია სრულყოფილია, კითხვის წესები გაადვილებულია იმის გამო, რომ როგორც იწერება თითქმის ისე წარმოითქმის ან პირიქით, როგორც წარმოითქმის ისე იწერება. იტალიური, როგორც ყველა რომაული ენა, ლათინურის შვილობილ ენას წარმოადგენს და მისი ორთოგრაფია პირდაპირი და ფონოლოგიურად ორიენტირებულია. ქვემოთ ჩამოვთვლით იმ ბგერებს, რომელთაც ქართველი ენის შემსწავლელები სხვა ბგერებით ანაცვლებენ ინგლისურად მეტყველების დროს:

- ბგერის /θ/ ნაცვლად ენის შემსწავლელები წარმოთქვამენ ბგერას /s/ სიტყვებში: 'thank'(sank), thread(sred);
- ბგერის /ð/ ნაცვლად ენის შემსწავლელები წარმოთქვამენ ბგერას /z/ სიტყვებში: this(zis), that(zet), those(zouz).
- ბგერას /ŋ/ ანაცვლებენ ბგერით /g/ : English [inɪlɪʃ] (English), sing[sɪŋ](sing), long[lɒŋ](long).
- ბგერას /w/ ანაცვლებენ ბგერით /v/: worry[wɒri](vori), we[wi](vi), warm[wɔ:m](vorm), window[ˈwɪndəʊ](vindow).
- ბგერას /f/ ანაცვლებენ ბგერით /p/: few[fju](pju), father[ˈfɑːðə](paðe), afraid[əˈfreɪd](epreid), family[ˈfæmɪli](pamili), favourite[ˈfeɪvərɪt](peivorit).
- ბგერას /j/ სიტყვის დასაწყისში ანაცვლებენ ბგერით /e/: yellow [ˈjeloʊ](elou), New York[njuːˈjɔːk](nu o:k).
- ბგერა /r/ (რ) ქართულში საკმაოდ მაგარ თანხმოვნად ითვლება, მაგ: ბრძენი, ბრძანება. რასაც ვერ ვიტყვით იმავე ბგერაზე ინგლისურში. ბგერა /r/ თუ წარმოითქმის ხმოვნებთან მისი ჟღერადობა სუსტდება და დაყრუებული /r/ ისმის, მაგ: arm[a:(r)m], star[sta:(r)],

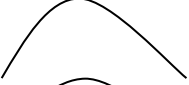
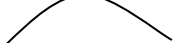
port[po: (r) t], fork [fo: (r)k]. ქართველი შემსწავლელები წარმოთქმის დროს უნაცვლებენ ქართულ /რ/-ს ინგლისურს.

ქართველი შემსწავლელების მსგავსად ქვემოთ წარმოდგენილი თანხმოვანი ბგერები ახალია იტალიელებისთვის, რადგან ისინი არ არის ბგერათა სისტემაში, მაგ: [θ] – thin, [ð] – this, [ʒ] - television, rouge; [ŋ] – song. ასევე, მეტყველების დროს იტალიელი შემსწავლელები ავლენენ ბგერათა ჩანაცვლების ტენდენციას მაგალითად: ბგერა f – (fan, full, fun) ანაცვლებენ ბგერით v – (van, vull, vun); s – (sun, street, smile) ანაცვლებენ ბგერით z – (zun, ztreet, zmile); ბგერა t – (till, time, tune) ანაცვლებენ ბგერით d (dill, dime, dune); ასევე ბგერა ʃ ჩანაცვლებულია ბგერით g საუბრის დროს.

მანრო და დერვინგი მიიჩნევენ (1999), რომ მეტყველების დროს გაუგებრობას წარმოშობს არა მხოლოდ ცალკეული ბგერების წარმოთქმაში დაშვებული შეცდომები, არამედ პროსოდიკული შეცდომები, რომელიც უშუალოდ ეხება ინტონაციას, მახვილს და რითმს. მეცნიერი გილბერტი (2008:3) თავის სახელმძღვანელოში „ვასწავლოთ წარმოთქმა“ საუბრობს, რომ არცერთ ენას არ გააჩნია ისეთი მელოდიკურობა როგორც ინგლისურს, ტონის ცვალებადობა (მელოდიკური სიგნალები) ეხმარება მსმენელს გაიგოს მოსაუბრის მნიშვნელობა, ემოცია, გამოყოს მნიშვნელოვანი ან ახალი ინფორმაცია, ინტონაციას გააჩნია კომუნიკაციური თვისება. მაგალითად: მარტივი მტკიცებითი ფორმის წინადადება ინგლისურში წარმოითქმის თანდათანობით დაღმავალი ტონით და დაღმავალი ტონი ბოლო მარცალს ეცემა:

She read it
We payed

საპირისპირო ტონალობა გამოიყენება ქართულში, სადაც პირველ მახვილიან მარცვალს აქვს საშუალო ან დაბალი ტონალობა (არა მაღალი) და ინტონაცია ეცემა ბოლო უმახვილო მარცვალს (არა მახვილიანს როგორც ინგლისურ ენაში). ქართულში ინგლისურის მსგავსად ტონალობაში უეცარი დაცემა არ გამოიყენება.

მან ეს წაიკითხა
ჩვენ ვითამაშეთ

იტალიურ ენაში ვხდებით ინგლისური ინტონაციის ტენდენციებს, თხრობითი წინადადება წარმოითქმება დაღმავალი ტონით, კითხვითი კი აღმავალი ტონით, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ რეგიონების (ნეაპოლი, კატანია, ბერგამო, მილანი, ვერონა) მიხედვით ინტონაცია განსხვავდება ერთმანეთისაგან.

ინგლისურ მახვილს ახასიათებს მთელი რიგი ისეთი სპეციფიკური ნიშნები, რომლებსაც ქართული მახვილი მოკლებულია. ასე მაგალითად, ინგლისურში დინამიკურ-მუსიკალური მახვილის გამო სიტყვები იყოფა მახვილიან და უმახვილო სიტყვებად. პირველი ძლიერი ნაწილია, მეორე კი სუსტი. ქართული მახვილი კი მოკლებულია ასეთ ნიშნებს. ინგლისურში ინტენსიური მახვილის შედეგად ხმოვნები ინარჩუნებენ სრულ სახეს, ხოლო უმახვილო ხმოვნები რაოდენობრივად მცირდება და რედუცირებულ ხმოვნებად იქცევიან. ქართულში მახვილიან და უმახვილო მარცვლებს შორის ასეთი დაპირისპირება არ არსებობს (ჟღენტი, 1956:269).

ქართული ენისგან განსხვავებით, იტალიური მახვილი იზიარებს ინგლისური ენის ტენდენციებს რაც გამოიხატება ცვალებადობით, ხმის ამღლებითა და ინტენსივობით. იტალიელ შემსწავლელებს ნაკლები დაბრკოლებები აქვთ სიტყვაში მახვილის სწორად გამოყენებასთან დაკავშირებით. თუმცა, როგორც მკვლევარი ა. დეუჯენიო აღნიშნავს თავის სტატიაში, ინგლისური მახვილი მეტად ძლიერი და მკაფიოა იტალიური მახვილისგან განსხვავებით. ასევე, პრობლემა იკვეთება სუფიქსების გამოყენების თვალსაზრისით. ინგლისურ და იტალიურ ენებში ლათინურიდან ნასესხები სუფიქსებია, თუმცა მათ მახვილი სხვადასხვა ადგილას მოუდის (ქენვორსი, 1988:148). იტალიური სუფიქსი 'ta' შეესაბამება ინგლისურ სუფიქსს 'ty', მაგრამ მახვილი ყოველთვის სუფიქს 'ta' ეცემა განსხვავებით ინგლისურისგან. იტ. 'abilità – ინგ. 'ability'; 'Università' – 'University'; 'carità' – 'charity', 'priorità' – priority, 'nazionalità' – nationality, 'città' – city, 'libertà' – liberty, ასევე, იტალიური სუფიქსი 'zion' შეესაბამება ინგლისურ 'tion' სუფიქსს. ინგლისურში 'tion' სუფიქსის არსებობის შემთხვევაში, მახვილი ბოლოდან მეორე მარცვალზე ეცემა, ხოლო იტალიურში კი თვით სუფიქსი 'zion' არის მახვილის ქვეშ. მაგ: იტ. nazione' – nation;

relazione – relation, internazionale – international, porzione – portion, pubblicazione – publication. ზოგადად, იტალიურ ენაში სიტყვები ბოლოვდება ხმოვნით, მახვილიც ბოლო ხმოვანს ეცემა და, შესაბამისად, ხდება სიტყვის დაგრძელება. მაგ: ‘cita’(city), ‘palto’(overcoat), ‘perche’(why) (კრამერი, 2009:10).

ქართული, ინგლისური და იტალიური ენების ფონემათა, ინტონაციისა და მახვილის შედარებამ გვიჩვენა, რომ განსხვავებები აღნიშნული ენების ფონეტიკაში საკმაოდ დიდია, რაც ხშირად წარუმატებელი კომუნიკაციის საფუძველია. ეფექტური კომუნიკაციისთვის აუცილებელია ფონეტიკის (წარმოთქმის) სწავლებას სათანადო ყურადღება მიექცეს და მოხდეს მისი სწავლება თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით, განსაკუთრებით იმ სასწავლო დაწესებულებებში ან ფაკულტეტებზე, სადაც ფონეტიკა როგორც ცალკე საგანი არ ისწავლება და ის კომბინირებულია ლექსიკასა და გრამატიკასთან.

პირველი თავის მესამე პარაგრაფში რომლის სახელწოდებაა „ წარმოთქმის უნარ-ჩვევების გაუმჯობესების ტრადიციული და თანამედროვე ხერხები და მეთოდები“ საუბარია, იმაზე, თუ რომელი სასწავლო აქტივობები უნდა იქნეს გამოყენებული, რომ ენის შემსწავლელებს/სტუდენტებს გაუადვილდეთ წარმოთქმასთან დაკავშირებული სწავლება/სწავლის პროცესი. ნათქვამია, რომ სტრატეგიების დაკავშირება უნდა მოხდეს ადამიანის თანდაყოლილ უნარებთან – **აღქმა, მეხსიერება, წარმოსახვა, ყურადღება, მეტყველება, აზროვნება** (ბიბილეიშვილი, 2011).

კვლევები ადასტურებს, რომ წარმოთქმის დაუფლების პროცესში პრობლემას **აღქმა** წარმოადგენს. რაც არ გვესმის, ვერც წარმოვთქვამთ. უფრო მეტიც, თუ ინგლისური ბგერა ნათლად არ იქნება აღქმული, შემსწავლელის გონება მას გარდაქმნის მშობლიური ენის მიახლოებულ ბგერაზე. მაგ. Th [θ] /ქართული ბგერა [თ].

აღქმის უნარის განვითარების საუკეთესო მეთოდია დაკვირვება, რასაც უნდა ახლდეს ანალიზი და განზოგადება. ბგერათა სისტემაზე მუშაობის დროს შემსწავლელებს

ინგლისურ და ქართულ ენაში განსხვავებული ბგერები უნდა მოვასმენინოთ, შემდეგ მათი სახელწოდებები დავასწავლოთ. ამ რეალობიდან გამომდინარე საჭიროა აქცენტი ბგერების მოსმენაზე გაკეთდეს, რათა ხელი შეეწყოს ბგერების ჯერ აღქმას, შემდეგ კი მათ სწორ პროდუცირებას. სწავლების პროცესში საჭიროა შემსწავლელის ინფორმირება სამიზნე და მშობლიური ენის ძირითად განსხვავებულ ბგერებზე.

უცხო ენის დაუფლება წარმოუდგენელია განვითარებული და სრულყოფილი **მეხსიერების** უნარის გარეშე. ოშიდო (2003: 12) ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ ისეთი ბგერები, რომლებიც მნიშვნელობას არ ატარებენ, მათი დამახსოვრება და მეხსიერებაში შენარჩუნება შემსწავლელთათვის პრობლემას წარმოადგენს. თუმცა, ინფორმაციის კატეგორიებად დაყოფა და გაანალიზება უზრუნველყოფს შემსწავლელებში ინფორმაციის ხანგრძლივ მეხსიერებაში შენარჩუნებას.

ყურადღება – ადამიანის თანდაყოლილი უნარია. მისი განვითარების ხარისხზე ბევრადაა დამოკიდებული ის, როგორ შევუწყობთ ხელს შემსწავლელებში აზროვნების უნარის განვითარებას. ყურადღების წარმართველი შინაგანი ფაქტორებია: მოთხოვნილება, ინტერესი, განწყობა, მოლოდინი, ნებისყოფა (ბიბილეიშვილი 2011:62). ყურადღებიანია სტუდენტი, რომელსაც შეუძლია საგნებს შორის მსგავსების ან კავშირის დანახვა.

წარმოსახვის უნარი მნიშვნელოვანია წარმოთქმის დაუფლების თვალსაზრისით. ფონეტიკისა თუ უცხო ენის შესწავლის პრაქტიკულ მეცადინეობებზე როლური თამაშების, საბავშვო ლექსების თუ მოკლე მოთხრობებიდან ამონარიდების წაკითხვა, დიალოგების მოსმენა და იმიტაცია ისევე როგორც ტექსტების მოსმენა და პროდუცირება, ავითარებს შემსწავლელებში წარმოსახვის უნარს, რომელიც პირდაპირ კავშირშია სწორი წარმოთქმის დაუფლებასთან.

აზროვნება ადამიანის თანდაყოლილი უნარია. ეს არის ახალი ამოცანის დასახვისა და მისი ამოხსნის უნარი. აზროვნების სხვადასხვა სახეებიდან როგორცაა: დიალექტიკური, ლოგიკური, აბსტრაქტული, განზოგადოებითი, თეორიული, ინდუქციურ-დედუქციური და ალგორითმული, წარმოთქმის დაუფლების პროცესში

გამოვყოფდით ლოგიკური აზროვნების განვითარებას, რაც გულისხმობს შემსწავლელის მიერ ადრე და ახლად შეძენილ ცოდნას შორის კავშირის დამყარებას.

უცხო ენის სწავლებისას წარმოთქმის გაუმჯობესების პროცესში **მეტყველება** ვერ იქნება სრულყოფილი, თუ იგი არ გაივლის ვარჯიშის და განვითარების პროცესს. ორთოეპიის მოწესრიგებისთვის საჭიროა ლექსების, ტექსტიდან ამონარიდების და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ენის გასატეხების გამოყენება. უნდა ვიზრუნოთ იმისთვის, რომ შემსწავლელის ორთოეპია იყოს უზადო, ბგერებს და სიტყვებს წარმოთქვამდეს ზუსტად, ნათლად და გასაგებად, რათა თავიდან იქნას ამორებული გაუგებრობა.

პირველი თავის მეოთხე პარაგრაფის სახელწოდებაა „ წარმოთქმის სწავლება/სწავლის შედეგები“ და მასში წარმოდგენილია ემპირიული კვლევა, რომლის დროსაც გამოყენებული იქნა როგორც რაოდენობრივი, ასევე თვისობრივი კვლევის მეთოდები. ჩვენ მიერ ჩატარებულ იქნა ექსპერიმენტი, წინასწარ შეირჩა ფოკუს და საკონტროლო ჯგუფები, წარმოებულ იქნა დაკვირვება სასწავლო პროცესზე.

ექსპერიმენტი ჩატარდა ორ ნაწილად: **I ფაზა** – ა) ექსპერიმენტის დაწყებამდე, სტუდენტთა ფონეტიკური ცოდნის მდგომარეობის დასადგენად ჩატარდა გამოკითხვა; ბ) დადგინდა ფონეტიკის (წარმოთქმის) შესახებ სტუდენტთა ცოდნის რეალური დონე. **II ფაზა** – ა) სასწავლო პროცესში, ერთი აკადემიური სემესტრის განმავლობაში, მოხდა ჩვენ მიერ შეთავაზებული სასწავლო სტარტეგიების გამოყენება; ბ) ჩატარებულ იქნა ექსპერიმენტის შემდგომი ტესტი ფოკუს და საკონტროლო ჯგუფებთან. მოხდა მიღებული შედეგების ანალიზი, აღწერა და წარმოდგენა.

კვლევისთვის შეირჩა ფოკუს ჯგუფები: სალერნოს უნივერსიტეტის (იტალია) უცხო ენების ფაკულტეტის, II კურსის ა და ბ ჯგუფები (40 სტუდენტი) და ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის (საქართველო), ჰუმანიტარული ფაკულტეტის, II კურსის ა და ბ ჯგუფები (42 სტუდენტი). სამიზნე ჯგუფის მონაწილეებს დაურიგდათ დაბეჭდილი კითხვარი, რომელზედაც მათ ინდივიდუალურად უნდა გაეცათ პასუხები. დახურული ტიპის კითხვარი

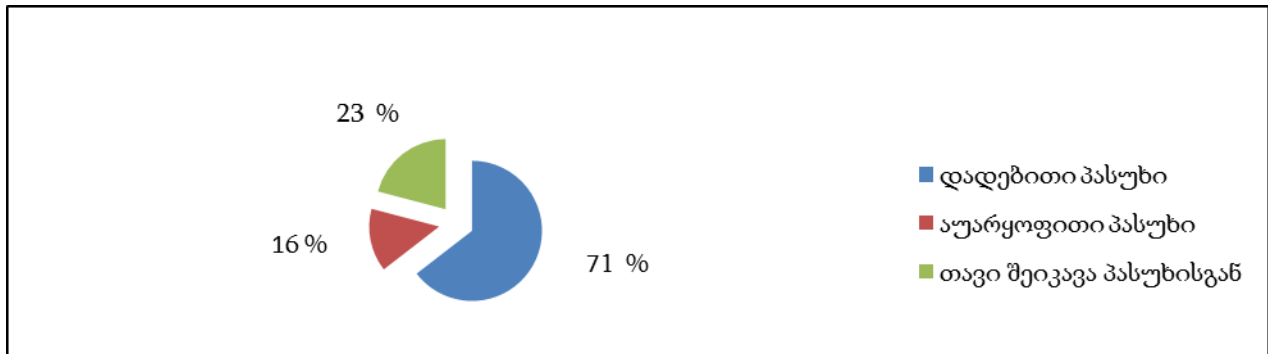
გულისხმობდა მოცემული კითხვებისთვის „დიახ/არა“ პასუხის არჩევას. გამოკითხვა ჩატარდა ანონიმურობის დაცვით, კითხვარი შემდეგი სახის იყო:

- შეგიძლიათ თუ არა განსაზღვროთ რას შეისწავლის ინგლისური ენის ფონეტიკა? დიახ / არა
- განსხვავებთ თუ არა ანბანის ასოებსა და ბგერებს? დიახ / არა
- იცით თუ არა განსხვავება მონოტონგებსა და დიფტონგებს შორის? დიახ / არა
- შეგიძლიათ თუ რა სწორად გამოიყენოთ მახვილი, როგორც სიტყვაში, ისე წინადადებაში? დიახ / არა
- ფლობთ თუ არა ინტონაციის სწორად გამოყენების უნარს? დიახ / არა

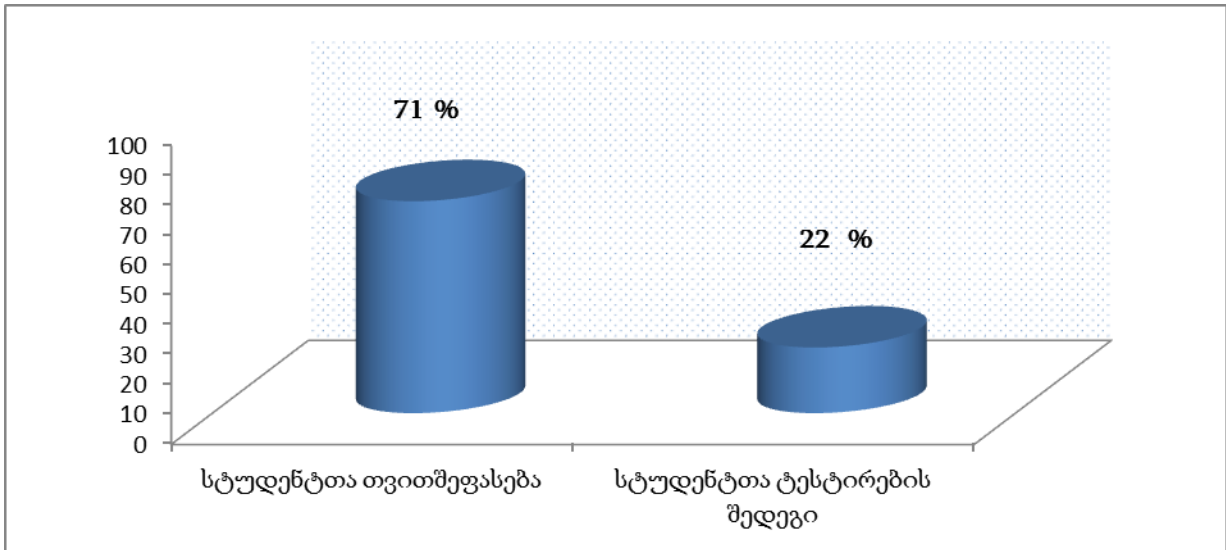
გამოკითხული იტალიელი სტუდენტების 87% თვლის, რომ შეუძლია განსაზღვროს, რას შეისწავლის ინგლისური ენის ფონეტიკა. სტუდენტთა 93% ანსხვავებს ანბანის ასოებსა და ბგერებს ერთმანეთისგან. რესპოდენტთა 47% თვლის, რომ შეუძლია განასხვავოს მონოტონგები და დიფტონგები ერთმანეთისგან. რაც შეეხება მახვილის სწორად გამოყენებას, სტუდენტთა 55% -ს მიაჩნია, რომ შეუძლია სწორად გამოიყენოს როგორც სიტყვის, ისე წინადადების მახვილი. გამოკითხულთა 75% ფიქრობს, რომ სწორად ფლობს ინტონაციის გამოყენების უნარს. გამოკითხვის შედეგების ანალიზმა აჩვენა, რომ ქართველ სტუდენტთა 71%-მა იცის თუ რას შეისწავლის ინგლისური ენის ფონეტიკა. გამოკითხულთა 71% -ს შეუძლია განასხვავოს ანბანის ასოები და ბგერები ერთმანეთისაგან. სტუდენტთა 40 % ფლობს ცოდნას მონოფტონგებსა და დიფტონგების შესახებ. ასევე, მახვილთან დაკავშირებით, რესპოდენტთა 83 %-მა იცის მისი სწორად გამოყენება და ბოლოს გამოკითხულთა 83 % თვლის, რომ გააჩნია ინტონაციის სწორად გამოყენების უნარი.

ჩატარებული კვლევის შედეგების ანალიზით დადგინდა, რომ სალერნოს უნივერსიტეტისა და ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის სტუდენტთა უმრავლესობა (დაახლოებით 71 %) დადებით, ხოლო მცირე ნაწილი (დაახლოებით 16 %) უარყოფით პასუხს აფიქსრებს დასმული შეკითხვების

უმეტეს ნაწილზე, 23 % -მა თავი შეიკავა პასუხისგან. (იხილეთ ქვემოთ წარმოდგენილი გრაფიკი)

მონაცემებიდან ჩანს, რომ სტუდენტთა ფონეტიკის შესახებ ცნობადობის დონის თვითშეფასება საკმაოდ მაღალია. სტუდენტთა თვითშეფასების ადეკვატურობის შეფასების მიზნით, იგივე სტუდენტებთან ჩატარდა ტესტირება. ფონეტიკური ტესტი მოიცავდა 7 დავალებას, თითოეული დავალება შედგებოდა 10 წინადადებისგან, როგორც დახურული, ასე ღია ტიპის სავარჯიშოები: ხმოვანი და თანხმოვანი ბგერები, დიფტონგები, მახვილი სიტყვაში, მახვილი წინადადებაში, ინტონაცია. ტესტირება მიმდინარეობდა 1 აკადემიური საათის განმავლობაში. ტესტირებაში მონაწილე ვერც ერთმა სტუდენტმა ვერ შეძლო ტესტში მოცემული ყველა დავალების სწორად შესრულება. ტესტირების პასუხების ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ ფონეტიკური მახასიათებლების ცოდნის რეალური დონე იტალიელ და ქართველ სტუდენტებში 20-22 % -ს აღწევს. ცდომილება თვითშეფასებასა და ცოდნის რეალურ დონეს შორის 49%-ს შეადგენს.

სტუდენტთა გამოკითხვისა და წარმოთქმის ცოდნის რეალური დონის დადგენის შემდეგ, ფოკუს ჯგუფებს ჩაუტარდათ წარმოთქმის გაუმჯობესებისთვის საჭირო აქტივობები. ჩვენ მიერ შემუშავებულ იქნა გეგმა, რომელიც გულისხმობდა მონაწილეთა შერჩევას შედარებით ჯგუფებში, საექსპერიმენტო ჯგუფის კონტროლს, სასწავლო სტრატეგიების დაგეგმვს; მონაცემთა შეგროვებას, მონაცემთა ანალიზს და მათ კოდირებას.

შერჩეულ საექსპერიმენტო და საკონტროლო ჯგუფებში – სალერნოს უნივერსიტეტი (იტალია) და ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტი (საქართველო) ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მეორე კურსის I და II ჯგუფებში იმყოფებოდა 80 სტუდენტი, რომლებიც ფლობდნენ ინგლისური ენის საშუალო დონეს (B1), ჯგუფებში არ იმყოფებოდა უცხოელი სტუდენტი.

ჩვენ მიერ შემუშავებულ იქნა წარმოთქმის გაუმჯობესებისთვის საჭირო სასწავლო სტრატეგიები და აქტივობები. შესაბამისად შეიქმნება გაკვეთილის გეგმაც. სასწავლო სტრატეგიები ხორციელდებოდა ინგლისური ენის ლექსიკის პრაქტიკულ მეცადინეობებზე და ეთმობოდა მას 20-25 წუთი.

ინგლისური ენის პრაქტიკულ კურსზე იტალიელი სტუდენტები ხელმძღვანელობდნენ სახელმძღვანელოთი: *New English File B1*, ხოლო ქართველი

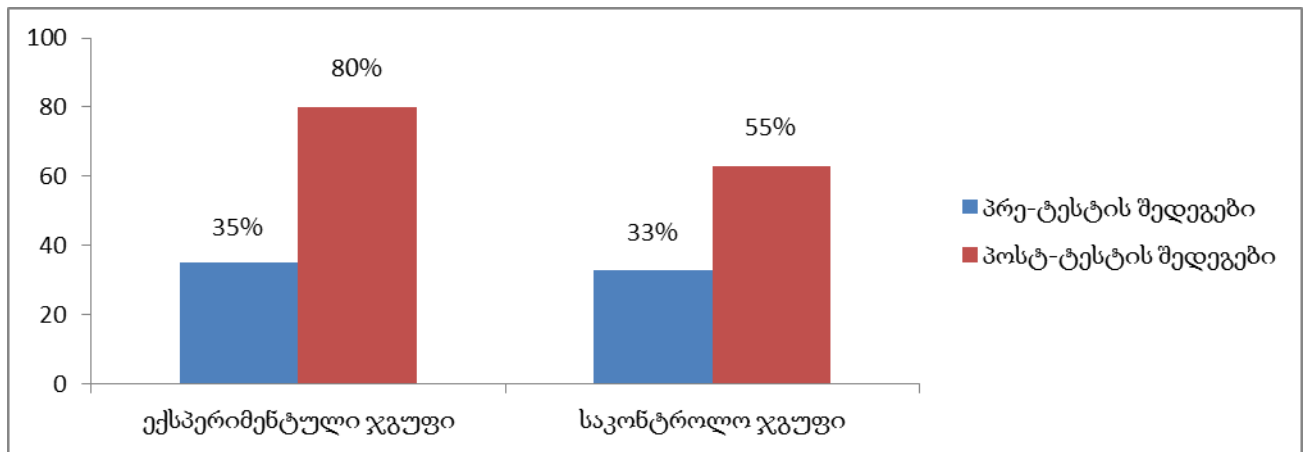
სტუდენტები – *Prime Time 2* – ით. სახელმძღვანელოს სტრუქტურიდან გამომდინარე ენის სამივე ელემენტს (წარმოთქმა, გრამატიკა, ლექსიკა) თანაბარი მნიშვნელობა ენიჭება, ანუ ენის ფონეტიკური მახასიათებლები ინტეგრირებულია გრამატიკასა და ლექსიკასთან.

საექსპერიმენტო და საკონტროლო ჯგუფებს მიეცათ პროგრამით გათვალისწინებული ერთნაირი დავალება. საექსპერიმენტო ჯგუფში სწავლება მიმდინარეობდა ჩვენ მიერ შეთავაზებული მასალებით, ხოლო საკონტროლო ჯგუფში – სახელმძღვანელოში წარმოდგენილი მასალით. ექსპერიმენტის შედეგები აისახა ცხრილებში. მათი ანალიზის შედეგად მივიღეთ მონაცემები, რომლებიც გავაცანით როგორც საექსპერიმენტო, ასევე საკონტროლო ჯგუფების სტუდენტებს.

ექსპერიმენტის შედეგების წარმოდგენილი რაოდენობრივი ანალიზი ნათელყოფს ექსპერიმენტულ ჯგუფში წარმოთქმის უნარ-ჩვევის გაუმჯობესებას. ექსპერიმენტმა დაადასტურა, რომ წარმოთქმის გაუმჯობესების სტრატეგიების გამოყენება ეფექტურია აქტიურ ლექციაზე, პრაქტიკული სავარჯიშოებისა და მოსმენითი აქტივობების შესრულების პროცესში. ამდენად, წარმოთქმაზე ორიენტირებული კომპეტენციების ჩართვა უცხო ენის სასწავლო კურსის პრაქტიკულ მეცადინეობებზე აამაღლებს ინგლისური ენის წარმოთქმისა და ზოგადად სწავლების ხარისხს. ექსპერიმენტის მსვლელობისას სტუდენტებზე დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ წარმოდგენილი აქტივობები და სავარჯიშოები არ იყო სტუდენტთათვის დამძლევი. პირიქით, მან ხელი შეუწყო სტუდენტთა აქტიურობის, ინტერესისა და მოტივაციის ზრდას. მრავალფეროვანმა აქტივობებმა ერთი მხრივ შეამცირა დრო, მეორე მხრივ გაზარდა ხარისხი და სტუდენტთა ჩართულობა სასწავლო პროცესში. მათთვის მოსაწყენი და დამძლევი ფონეტიკური სავარჯიშოები გახდა მეტად სახალისო, საინტერესო და შედეგის მომცემი. აქვე ხაზი უნდა გაესვას იმ ფაქტს, რომ ჩვენი ექსპერიმენტის მსვლელობისას, თითოეული აქტივობის დაგეგმვის დროს ფოკუსირებას თვისებრივ ხარისხზე ვახდენდით და არა რაოდენობრივზე. ყურადღება გამახვილებული იყო იმ შეცდომებზე, რომლებსაც იტალიელი და ქართველი სტუდენტები უშვებდნენ ინგლისურად მეტყველების დროს.

იგეგმებოდა აქტივობები, რომლებიც აძლევდა სტუდენტებს საშუალებას გამოესწორებინათ და გაეუმჯობესებინათ მათი „წარმოთქმის სისუსტეები“.

ამგვარად, ექსპერიმენტის შედეგებმა ცხადყო, რომ წარმოთქმაზე ორიენტირებული კომპეტენციების განსაზღვრა, შესაბამისი სასწავლო აქტივობები (დაკავშირებული ადამიანის თანდაყოლილ უნარებთან: ყურადღება, აღქმა, წარმოსახვა, მეხსიერება, მეტყველება, აზროვნება) უზრუნველყოფს როგორც წარმოთქმის უნარ-ჩვევის განვითარებას, ასევე სასწავლო პროცესისადმი სტუდენტთა ინტერესის ზრდას, აამაღლებს პრაქტიკულ ლექციაზე აქტიურობის დონეს, რაც განაპირობებს მიღწეული კომპეტენციის პრაქტიკაში გამოყენებას.

ნაშრომის მეორე თავი „აუდირების სწავლების ტრადიციული / აპრობირებული მეთოდები და ამ სახით სწავლების შედეგები“ 4 პარაგრაფისგან შედგება.

მეორე თავის პირველ პარაგრაფში სახელწოდებით „მოსმენის სწავლების ისტორიული ექსკურსი“ საუბარია მოსმენის სწავლების ისტორიაზე. მასში ნათქვამია, რომ ჯერ კიდევ 1900 წლიდან ლინგვისტებმა დაიწყეს ფსიქოლოგიური თეორიის განვითარება „ბავშვის ენის შემეცნებასთან“ დაკავშირებით (L1 perception) და ამ თეორიის გამოყენება უცხო ენის სწავლების პროცესში. თუმცა, 1940-1960 წწ ინგლისური ენის სწავლების არც ბრიტანული და არც ამერიკული პროგრამები არ ამახვილებდა დიდ ყურადღებას მოსმენის უნარზე. აუდირება შეისწავლებოდა გრამატიკის, ტექსტზე მუშაობის, ფონეტიკური სავარჯიშოების ჭრილში, შესაბამისად მოსმენა მიიჩნეოდა როგორც „პასიური“ უნარი ენის დაუფლების

პროცესში (მურსია, 2001:70). მ. როსტი თავის სახელმძღვანელოში „Research and Teaching Listening“ („კვლევა და მოსმენის სწავლება“) აღნიშნავს, რომ უცხო ენის სწავლების პროცესში „მოსმენის“ სწავლება ახალი ფენომენია. მას შემდეგ რაც ევროპულმა საბჭომ წამოაყენა განსაზღვრება კომუნიკაციური კომპეტენციის უნარის დაუფლების შესახებ, „კომუნიკაციური ენის სწავლების“ (CLT) მოდელმა „მოსმენა“ კომუნიკაციური კომპეტენციის განუყოფელ ნაწილად აქცია. „მოსმენა“ მნიშვნელობის გაგებისთვის გახდა შემსწავლელთა მნიშვნელოვანი ფოკუსი კომუნიკაციის პროცესში (როსტი, 2002:116). ამგვარად, მოსმენის უნარ-ჩვევაზე მუშაობის მიდგომებმა გაიარა მთელი რიგი ეტაპები. სწავლების უახლესი მიდგომა ხაზს უსვამს მსმენელის როლს, რომელიც მიჩნეულია მოსმენის პროცესის აქტიურ მონაწილედ. სამეტყველო ენა გახდა მნიშვნელოვანი წყარო და საშუალება უცხო ენის სწავლების პროცესში, რომელიც თავისთავად მოითხოვს როგორც მოსმენის, ასევე ინფორმაციის გაცვლის უნარს.

მეორე თავის მეორე პარაგრაფის სახელწოდებაა „სასაუბრო ენის გაგების საკითხისათვის“. მეცნიერ ოტჩის მიხედვით (1986) ზეპირი მეტყველება ინფორმაციის გადაცემის სწრაფი და დროებითი საშუალებაა, იგი წინასწარი მოფიქრებისა და დაგეგმვის გარეშე ხორციელდება და ზოგ შემთხვევაში 2-3 სიტყვით ან 2-3 წინადადებით შემოიფარგლება (Rost, 2002:30). ზეპირი მეტყველება წარმავალი, „ეფემერული“ ფენომენია, რომელიც ვერ იქნება ხელახლა გაგებული ჩაწერისა და ხელახალი განმეორების გარეშე. მოსმენას ართულებს ხმაური, როგორცაა საგზაო მოძრაობა ან ხალხის საუბარი. ზეპირი მეტყველება ნაკლებად გამართულია, ვიდრე წერილობითი. ამავე დროს, საუბრისას მოსალოდნელია შეჩერება, სიტყვის შეცვლა, მერყეობა და ნახევრად დასრულებული წინადადებების გამოყენება, რაც წერილობითი მეტყველებისთვის უცხოა.

მეორე თავის მეორე პარაგრაფის სახელწოდებაა „ მოსმენილის გაგების პროცესი: „ქვემოდან-ზემოთ“ და „ზემოდან ქვემოთ“ მოდელი“.

მკვლევრები ც. მურსია (2001), ჯ. ს. რიჩარდსი (2008), ჯო მაკდაუფი, გრ. შო (2003), მ. როსტი (2002), ჯ. ბრაუნნი (1996), დ. მენდელსონი (1998) აღნიშნავენ, რომ მოსმენილის

გაგების (აღქმის) პროცესი მოითხოვს მსმენელის მიერ დიდ ყურადღებას ყოველი დეტალის მიმართ. გაგება იწყება მიღებული მონაცემების ანალიზის დროს შემდეგი ორგანიზებით – ბგერები, სიტყვები, წინადადებები და ტექსტები – სანამ მნიშვნელობა არ იქნება გაგებული "Bottom-Up" - „ქვემოდან-ზემოთ“ მეთოდი.

მოსმენილის გაგებისთვის, ასევე მნიშვნელოვანია მიდგომა „Top-Down“ - „ზემოდან ქვემოთ“ გამოყენება, რომელშიც მსმენელი აქტიურად იყენებს წინარე ცოდნას მოსმენილის ინტერპრეტაციისთვის. მოსმენა არ წარმოადგენს მხოლოდ გონებისა და ენის ურთიერთქმედებას, ის ასევე მოითხოვს კონტექსტუალური ინფორმაციისა და წინარე ცოდნის გააქტიურებას. ჯ. ვაითი (1998:8-9) ასახელებს მოსმენის ზოგად უნარის ქვეუნარებს: აღქმის უნარი, ენობრივი უნარი, სამყაროს ცოდნის უნარი, ინფორმაციასთან გამკლავება და ინტერაქცია მოსაუბრესთან. აქვე დასძენს, რომ კარგ მსმენელს შეუძლია ამ ქვეუნარების ერთდროულად გამოყენება, რათა აღიქვას და გაიგოს მოსმენილი ინფორმაცია, გასათვალისწინებელია რა ტიპის ტექსტს უსმენენ და რა არის მათი მოსმენის მიზანი. მაშინ, როცა „ქვემოდან-ზემოთ“ პროცესი გადის გზას ენიდან მნიშვნელობამდე, „ზემოდან-ქვემოთ“ პროცესი გადის პირუკუ გზას – მნიშვნელობიდან ენამდე.

ჯ.ც. რიჩარდსი (2008) და მ. როსტი (2002) აღნიშნავენ, რომ მოსმენა ძირითადად შემეცნებითი აქტივობაა, რომელიც შეიცავს მსმენლის გონებაში არსებული ცნებების აქტივირებასა და მოდიფიკაციას. მოსმენის უნარი მსმენელისგან მოითხოვს როგორც ბგერათა სისტემის გამოცნობას, ასევე მოსმენილი ენობრივი მონაცემების (ფაქტების) კომბინირებას, ინტერპრეტაციასა და აზრის გამოტანას. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ეს არის ინტერაქცია „ქვემოდან-ზემოთ“ და „ზემოდან-ქვემოთ“ მეთოდებს შორის. ამრიგად კვლევები ადასტურებს, რომ წინარე ცოდნის გააქტიურებით მსმენელი უკეთ აღიქვამს მოსმენილ ტექსტს, ამისთვის სასწავლო პროცესში აქტიურად უნდა იქნას გამოიყენებული სურათები, ვიდეო კლიპები, თემასთან დაკავშირებული საკლასო დისკუსიები.

მეორე თავის მეოთხე პარაგრაფია „მოსმენის უნარის განმავითარებელი ტრადიციული და თანამედროვე მეთოდები“

სწავლების მეთოდულ კონსპექტში მრავალი წელი დასჭირდა იმის აღიარებას, რომ მოსმენა მნიშვნელოვანი კომპონენტია მეორე ან უცხო ენის სწავლება/სწავლის პროცესში. ზეპირი კომუნიკაცია, რომლის შემადგენელი ნაწილიცაა მოსმენა, შესაძლებელია იყოს სპონტანური ან არასპონტანური, ხოლო მოსასმენი სიტუაციები – ავთენტური (უცხო კულტურის რეალურ კონტექსტში წარმოდგენა) ან არა ავთენტური (ენის ათვისების პროცესისთვის დიდაქტიკურად მართული, ხელოვნურად შექმნილი ტექსტები, რომლის ავტორიც არ არის ენის მატარებელი). მოსმენის უნარ-ჩვევაზე მუშაობის ტრადიციული მიდგომა მოიაზრებს შემდეგ ინსტრუქციულ მოდელებს: **მოსმენა და გამეორება; მოსმენა და მასალასთან დაკავშირებით შეკითხვებზე პასუხის გაცემა; მოსმენა ამოცანისთვის.**

რა თქმა უნდა ეს მეთოდები დღესაც აქტუალურია და ბევრი მასწავლებელი იყენებს სასწავლო პროცესში. თუმცა მიგვაჩნია, რომ მოსმენის, ენის ამ ურთულესი კომპეტენციის განვითარებისთვის საჭიროა საფეხურებრივი მიდგომა, კერძოდ კი „ქვემოდან-ზემოთ“ და „ზემოდან-ქვემოთ“ მეთოდების ინტეგრირებული გამოყენება.

ენის შემსწავლელი ყოველი მოსმენითი დავალების შესრულების დროს ახალი დაბრკოლების წინაშე დგება, რადგანაც მასწავლებელი ახალ მოსასმენ მასალას თავისი ახალი ამოცანებით აწვდის მას. შესაბამისად შემსწავლელი ახალი და კიდევ უფრო რთული ამოცანის წინაშე დგება რის შედეგადაც შედეგს ვერ აუმჯობესებს გარკვეული პერიოდის განმავლობაში და დემოტივირებული ხდება. როდესაც მასწავლებელი მოსმენითი აქტივობის განხორციელების დროს შემოიფარგლება მხოლოდ მარტივი ინსტრუქციებით მაგ: „მოუსმნეთ დიალოგს და უპასუხეთ შეკითხვებს“, „მოსმენის დროს შეავსეთ ტექსტში გამოტოვებული ადგილები საჭირო სიტყვებითა და ფრაზებით“ და ა.შ. ასეთი მიდგომა მოსმენის „სწავლებას“ კი არ გულისხმობს, არამედ ე.წ. „ტესტირებაა“.

სწრაფი მეტყველების დროს ხშირია ელიზიისა და რედუცირების ფორმების გამოყენება (ხმოვანი თუ თანხმოვანი ბგერების შეკვეცა), რომელიც კიდევ უფრო ართულებს სიტყვების გაგებას. ასევე, ყოველდღიური სასაუბრო ენა შეიცავს არა გრამატიკულ წინადადებებს (ზმნების გამოტოვება, სიტყვების გამეორება, ან ზედმეტი სიტყვების გამოყენება), კოლოკვიალიზმებს, სლენგურ გამოთქმებს, რომლებიც შესაძლოა

უცნობი იყოს შემსწავლელისთვის. სამიზნე ენის სოციოკულტურული, რეალური და კონტექსტუალური ცოდნის ნაკლებობამ შეიძლება დაბრკოლება შეუქმნას მსმენელს მოსმენილის გაგებისას, რადგანაც ენა ქვეყნის კულტურის გამომხატველია (ანდეროსნი, ლინქი, 1999).

ტრადიციული მეთოდებისგან განსხვავებით, სწავლების თანამედროვე მეთოდიკა სტუდენტზე ორიენტირებულია. ჯ. სკრივენერის „Learning Teaching“ („სწავლების სწავლება“) მიხედვით მასწავლებლის როლი სწავლების პროცესში არის „სტუდენტთა დახმარება“, რომელიც გულისხმობს სტუდენტთა „ჩართვას“ სასწავლო პროცესში.

იმისათვის, რომ შემსწავლელს რეცეფციული უნარი გაუმჯობესდეს მიგვაჩნია, რომ ერთი სახის დავალება აუცილებლად სხვადასხვა კონტექსტში უნდა იქნას გამოყენებული ენის შემსწავლელთან. კონკრეტულმა მოსასმენმა დავალებამ შემსწავლელებში უნდა გაიაროს როგორც „ქვემოდან - ზემოთ“, ისე „ზემოდან-ქვემოთ“ ეტაპი. ერთი დავალების შესრულების შემდეგ ხდება განხილვა და შედეგების გაანალიზება, უკუკავშირი. შემდეგ, იმავე მოსასმენ მასალაზე შემსწავლელები ასრულებენ სხვა სახის დავალებას. გადასვლა ხორციელდება ადვილიდან - რთულისკენ, ზოგადიდან - კონკრეტულისკენ.

როდესაც ვსაუბრობთ თანამედროვე მეთოდებზე, ცალკე არ გამოვყოფთ ინდივიდუალურ, წყვილებში და ჯგუფურ მუშობას; ერთად განხილვა, საერთო გადაწყვეტილების მიღება, საერთო საკლასო ინტერაქცია – ეს მეთოდები დიდი ხანია გამოიყენება სასწავლო პროცესში და ის სიახლეს არ წარმოადგენს. ამიტომ არსებითი მნიშვნელობა აქვს თითოეული აქტივობის სწორად მოფიქრებასა და დაგეგმვას, რომელიც კონცენტრირებას ახდენს მოსმენის უნარ-ჩვევის გაუმჯობესებაზე შემსწავლელებში.

მეცნიერ დ. ნუნანის (1999:204) მიხედვით არსებობს სხვადასხვა სახის მოსმენა. მისი კლასიფიცირება შეიძლება სხვადასხვა მახასიათებლების მიხედვით: მოსმენის მიზანი, მოსმენის როლი და მოსასმენი ტექსტის სხვადასხვაობა.

ექსტენსიური მოსმენა უკავშირდება მოსმენის პროცესს, სადაც მსმენელი თვითონ ირჩევს მოსასმენ მასალას. მოსმენა მიზნად ისახავს ზოგადი ინფორმაციის გაგებას.

ინტენსიური მოსმენა კი გულისხმობს ტექსტის დეტალურ გაგებას და მის ინტერპრეტაციას.

დღესდღეობით ექსტენსიური/გლობალური მოსმენა (მოსმენა ზოგადი ინფორმაციისთვის) მეტად განვითარებული და ხელმისაწვდომია არა მხოლოდ სტუდენტებში, არამედ ბავშვებშიც კი, რადგანაც უსმენენ სიმღერებს, უყურებენ ფილმებსა და სხვადასხვა სატელევიზიო პროგრამებს, ჰყავთ უცხოელი მეგობრები. რა თქმა უნდა ეს ფაქტორები ავითარებს მოსმენის უნარს. თუმცა, ენის შემსწავლელებს პრობლემები ხვდებათ ისეთი მოსმენითი დავალებების შესრულების დროს როგორცაა: კითხვებზე პასუხის გაცემა (comprehension check), არჩევითი კითხვა (multiple choice questions), წინადადებების დასრულება (sentence completion); გამოტოვებული ადგილების სიტყვებით შევსება (gap filling), მცდარი და ჭეშმარიტი წინადადებების ამოცნობა (true and false statements), წინადადებების ერთმანეთთან დაკავშირება (Statement matching) და სხვა. რაკი სტუდენტებს გლობალური მოსმენის უნარი განვითარებული აქვთ, მიზნად დავისახეთ დავხმარებოდით სტუდენტებს **სელექციური მოსმენის** უნარის განვითარებაში. ამ კუთხითაც ჩვენ მიერ ჩატარებული იქნა ემპირიული კვლევა.

სალერნოს უნივერსიტეტისა (იტალია) და ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტის, ჰუმანიტარული ფაკულტეტისა და უცხო ენების სპეციალობის II და III კურსის სტუდენტებთან ჩემ მიერ ჩატარებულ იქნა ნახევრად სტრუქტურირებული გამოკითხვა, რომელიც მოსმენის უნართან იყო დაკავშირებული. გამოკითხვაში მონაწილეობა მიიღო 200 სტუდენტმა (100 იტალიელი სტუდენტი, 100 ქართველი სტუდენტი). გამოკითხვაში არ მონაწილეობდა არც ერთი უცხოელი სტუდენტი. გამოკითხვა შედგებოდა შემდეგი სახის კითხვებისგან.

1) აღნიშნეთ კონკრეტული პრობლემა:

ა- მალევე მავიწყდება მოსმენილი ტექსტი;

ბ- მიჭირს საკვანძო სიტყვებზე კონცენტრირება მოსმენილი ტექსტის მნიშვნელობის გაგებისთვის;

2) რამდენად სრულად შეგიძლიათ მოსმენილი მასალის გაგება / გადმოცემა:

30%, 50%, 70%, 90%, 100%;

3) რა როლი აქვთ ინტონაციას, მახვილს, რიტმს, ხმოვან და თანხმოვან ბგერებს მოსმენილის გაგებისთვის;

4) როგორ იუმჯობესებთ მოსმენის უნარს;

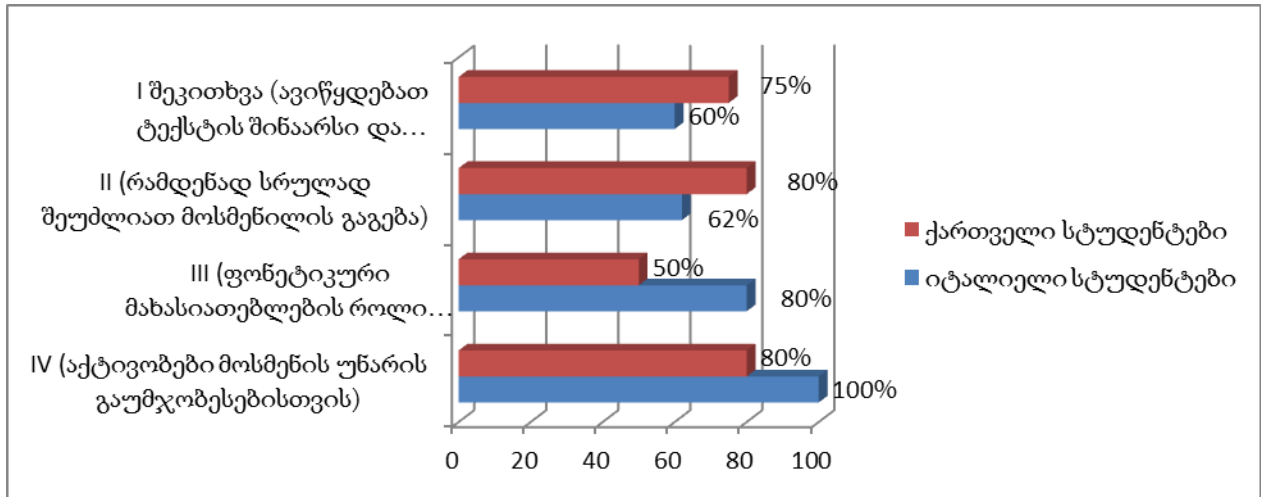
შედეგები შემდეგნაირად გამოიკვეთა: 100 იტალიელი სტუდენტიდან 55 თვლის, რომ უჭირთ მოსმენილი ტექსტის დამახსოვრება, 45 სტუდენტს მიაჩნია, რომ რთულია საკვანძო სიტყვებზე ფოკუსირება შემდგომი რეაგირებისთვის. 100 დან 25 სტუდენტი თვლის, რომ 30%-ით შეუძლია მოსმენილი მასალის გაგება და გადმოცემა, 31 სტუდენტისთვის კი 50% არის გასაგები, 33 სტუდენტი აფიქსირებს, რომ მოსმენილის 70%-ის გაგება შეუძლიათ, მხოლოდ 10 სტუდენტისთვის არის შესაძლებელი 90% -ის გაგება და გადმოცემა, რაც შეეხება 100 % -ს, მხოლოდ 1 სტუდენტი აფიქსირებს მოსაზრებას რომ შეუძლია სრულყოფილად მოსმენილი მასალის გაგება და გადმოცემა. მესამე შეკითხვაზე თუ რა როლს ანიჭებენ ფონეტიკურ მახასიათებლებს მოსაუბრის შინაარსის სწორად გაგებისთვის, სტუდენტები ერთხმად აფიქსირებენ, რომ ფონეტიკურ მახასიათებლებს მნიშვნელოვანი როლი ენიჭებათ მოსმენი ტექსტის აღქმისთვის, როგორც მეტყველება, ასევე მოსაუბრის ემოციაც უფრო გასაგები ხდება. რაც შეეხება ბოლო შეკითხვას, თუ როგორ იუმჯობესებენ მოსმენის უნარს, შედეგები თანაბრად გადანაწილდა, 100 სტუდენტიდან 50 სტუდენტი აფიქსირებს, რომ ჰყავს უცხოელი მეგობრები და მათთან ინტერაქციის გზით აქვთ პრაქტიკა, რათა გაიუმჯობესონ შესაბამისი უნარი. 50 სტუდენტი აფიქსირებს თავიანთ პოზიციას, რომ უსმენს უცხოურ მუსიკას, უყურებს ფილმებსა და სატელევიზიო პროგრამებს.

ქართველ სტუდენტებთან ჩატარებულ გამოკითხვის შედეგები კი შემდეგნაირად გადანაწილდა: I- შეკითხვასთან დაკავშირებით 100 სტუდენტიდან 75 სტუდენტს უჭირს მოსმენილი მასალის დამახსოვრება და კონცენტრირება შემდგომი დავალების შესრულებისთვის. II-შეკითხვა, თუ რამდენად სრულყოფილად შეუძლიათ მოსმენილის გადმოცემა – 100 სტუდენტიდან 14 სტუდენტი აფიქსირებს, რომ 30 %-ით შეუძლია გაიგოს მოსმენილი, 43 სტუდენტი თვლის, რომ 50 % -ით შეუძლია

მოსმენილის გაგება, 34 სტუდენტს კი შეუძლია მოსმენილის 70% გაიგოს, მხოლოდ 9 სტუდენტი აფიქსირებს მოსაზრებას, რომ 90%-ით შეუძლია მოსმენილის გაგება, საყურადღებოა, რომ მოსმენილის სრულყოფილად გაგებას და გადმოცემას არც ერთი სტუდენტი არ აფიქსირებს. მესამე შეკითხვაზე პასუხისას 100 სტუდენტიდან 56 სტუდენტი თვლის, რომ მოსმენის დროს ფონეტიკურ მახასიათებლებისთვის (ინტონაცია, მახვილი, რითმა, ბგერები) ყურადღების მიქცევას მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მოსმენილის სწორად გაგებისთვის, ხოლო 44 სტუდენტმა თავი შეიკავა პასუხისგან. მეოთხე შეკითხვასთან დაკავშირებით, თუ როგორ იუმჯობესებენ მოსმენის უნარს, 80 სტუდენტი აფიქსირებს მოსაზრებას, რომ უსმენენ მუსიკას, უყურებენ ფილმებს (ტიტრებით), უყურებენ სხვადასხვა უცხოურ პროგრამას, ხოლო 20 სტუდენტმა თავი შეიკავა პასუხისგან.

ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ პირად საუბრებში გამოვლინდა სტუდენტთა შემდეგი სახის დაბრკოლებები: ზოგი სტუდენტი თვლის, რომ აუცილებელია გაიგოს ყოველი სიტყვა მოსმენილი ტექსტის აღქმისთვის, წინააღმდეგ შემთხვევაში თავს თვლის წარუმატებლად; ზოგ სტუდენტს მიაჩნია, რომ მოსმენილის გაგება უადვილდება თუ მოსაუბრე საუბრობს საკმაოდ ნელა, მაგრამ უჭირთ გაგება სწრაფ, ბუნებრივ მეტყველებათა ნაკადში; ზოგი მათგანი ამბობს, რომ ტექსტის სრულყოფილად გაგებისთვის სჭირდება სამჯერ ან მეტჯერ მოსმენა; ასევე, ვლინდება ისეთი პრობლემები, როგორებიცაა: ვრცელი ფორმის ტექსტებისა და დიალოგების შინაარსის კარგად გაგება და კონცენტრირება, ინფორმაციის დამახსოვრება მოსმენის შემდგომი დავალების შესრულებისთვის. გამოკითხვის შედეგებს წარმოვადგენთ პროცენტებში.

ქართულ და იტალიელ სტუდენტთა მონაცემების პროცენტული მაჩვენებლები:

ნაშრომის მესამე თავის სახელწოდებაა „სასწავლო აქტივობები, რომლებიც ხელს უწყობს მოსმენის უნარის განვითარებას“ და იგი 2 პარაგრაფს მოიცავს.

მესამე თავის პირველ პარაგრაფში წარმოდგენილია მოსმენის უნარის განმავითარებელი სასწავლო აქტივობები და ემპირიული კვლევის შედეგები.

იმისათვის, რათა გამერკვია რამდენად იყო შესაძლებელი აუდირების სწავლების ეფექტიანობის ამაღლება პრაქტიკულ მეცადინეობაზე, ჩემ მიერ ჩატარებულ იქნა ემპირიული კვლევა. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მეორე კურსის სტუდენტებმა (სულ 45 სტუდენტი). სტუდენტები ფლობდნენ ინგლისური ენის საშუალო (B1) დონეს, სასწავლო სახელმძღვანელოს წარმოადგენდა “Prime Time 2”. კვლევის მეთოდად გამოვიყენე ემპირიული კვლევა ე.წ. - *Action research* (პრაქტიკის კვლევა საკლასო ოთახში) რომელიც საშუალებას მომცემდა სასწავლო პროცესში ყურადღება გამემახვილებინა ენის კონკრეტულ მახასიათებლებზე და გამეუმჯობესებინა სწავლება/სწავლის პროცესი.

ჩემ მიერ შემუშავდა კვლევის სტრატეგია, რაც გულისხმობდა: ა) პრობლემის იდენტიფიცირებას (სელექციური მოსმენის გაუმჯობესება სტუდენტში); ბ) მოსმენითი დავალებების (ტესტის) შესრულებას და შედეგების ჩანიშვნას; გ) სტრატეგიების დაგეგმვასა და განხორციელებას; დ) სასწავლო პროცესზე დაკვირვებას და დღიურის წარმოებას; ე) მოსმენითი დავალებების შესრულებას და შედეგების შედარებას.

ტიპური მოსმენითი კომპონენტი, შეიცავს მოსმენამდე, მოსმენის დროს და მოსმენის შედგომ მიმდინარეობას. მოსმენის სტრატეგიების დაგეგმვის დროს ყურადღება მახვილდებოდა ფონეტიკურ (პროსოდიკულ) მახასიათებლებზე. რატომ ფონეტიკური მახასიათებლები? როგორც ფ. ფერიერა (2003: 762-768) განსზღვრავს პროსოდიკული ფაქტორები (მახვილი, ინტონაცია, რითმა, გაბმული მეტყველება და სხვა) ზეგავლენას ახდენს მეტყველების სრულყოფილ აღქმაზე. მეტყველების დროს მახვილისა თუ ინტონაციის შეცვლით იცვლება მოსაუბრის შეტყობინება. მახვილი შეესატყვისება ხმის აწევას, ხოლო ინტონაცია უკავშირდება მეტყველების ტონს, რომელიც ასევე განასხვავებს მნიშვნელობებს ერთმანეთისგან.

მეცნიერები მ. ჰუივინგსი (2004), ჯ. მაკდოუნაფი (2003), ც. მურსია (2001), დ. ნუნანი (1999), ჯ. ბრაუნი (1996) თავიანთ სახელმძღვანელოებში აღნიშნავენ, რომ ენის შემსწავლელებს უნდა ვასწავლოთ თუ როგორ გაიგონ უცხოური მეტყველება. ინგლისური მეტყველების მოსმენის დროს ჩვენ ვუსმენთ მინიშნებებს: მახვილი სიტყვაში, გრძელი ბგერები, ერთი კონკრეტული სიტყვის უფრო მკვეთრად წარმოთქმა ვიდრე დანარჩენების. ასევე, საყურადღებოა პაუზირების საკითხი. ეს ყველაფერი გვეხმარება მოსაუბრის მთავარი აზრის გაგებაში.

ჩვენ მიერ შემუშავდა მთელი რიგი სტრატეგიები რომლებიც მახვილს, ინტონაციას, ზეპირი მეტყველების მახასიათებლებს უკავშირდებოდა, სტრატეგია 3,2,1; T დიაგრამა; მარკირებული კითხვა; მოზაიკა; კარნახის სხვადასხვა აქტივობები, ვიდეო ჩვენება და სხვა რომლებიც სტუდენტებს დაეხმარებოდა მოსმენის ქვე-უნარის (სელექციური მოსმენა, მოსმენა სპეციფიკური ინფორმაციისთვის) განვითარებაში. ეს სტრატეგიები შეიცავდა სამფაზიან მიმდინარეობას: მოსმენამდე, მოსმენის დროს და მოსმენის შემდგომი

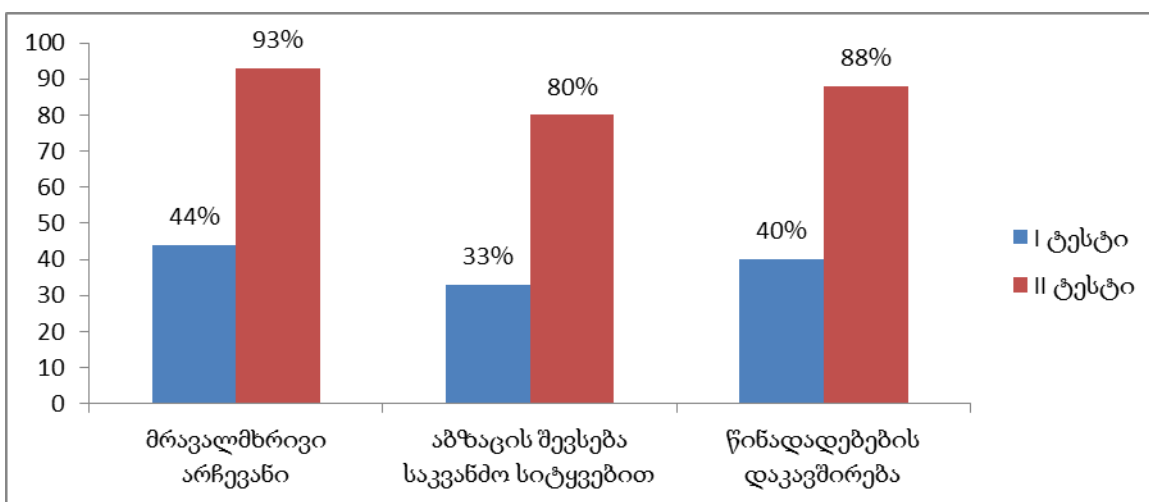
აქტივობები. მოსმენითი დავალების შესრულებას სტუდენტები ახდენდენ ურთიერთინტერაქციის გზით. დავალებების შერჩევა ხდებოდა ადვილიდან რთულისკენ. თითოეული სასწავლო აქტივობა დეტალურად არის წარმოდგენილი ჩვენს სადისერტაციო ნაშრომში.

მესამე თავის მეორე პარაგრაფში წარმოდგენილია მოსმენის უნარის განვითარების კვლევის ანალიზი. ემპირიული კვლევის შედეგების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ სტუდენტებში მოსმენის უნარის გაუმჯობესებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ტექსტის კარნახის სახალისო აქტივობებმა, რამაც ხელი შეუწყო ზუსტი ბგერების, ფონემების, შემოკლებული ბგერების, სიტყვების, ფრაზების და გრამატიკული ერთეულების მოსმენასა და დაფიქსირებას; აამაღლა სტუდენტში მოსმენილი ტექსტის სწორად გაგება - გადმოცემის კომპეტენცია.

კვლევამ ასევე დაგვანახა, რომ ვიდეოს ჩვენება და ანალიზი ეფექტურია მოსმენის უნარის განვითარების პროცესში, რადგან მასში ჩართულია არა მარტო ყური, არამედ თვალიც. ვიდეო მასალად გამოყენებული იქნა ავთენტური მასალები. ამ მეთოდის გამოყენებამ სტუდენტები აქტიურ მსმენელებად და მაცურებლებად აქცია. მათ მოახდინეს კონცენტრაცია ენის პარალინგვისტურ სიგნალებსა და ჟესტებზე: წარბის შეკვრა, მოღუმული გარეგნობა, შევიწროვებული თვალები, თავის გაქანება, რომელიც მათ დაეხმარა უცხოური მეტყველების ადვილად გაგებაში.

კვლევის პროცესში აუდირების უნარის განვითარების (პროგრესის) შესამოწმებლად მოსმენითი ტესტი სტუდენტებთან ჩატარდა ორჯერ (კვლევის დაწყებამდე 2017 წლის საგაზაფხულო აკადემიური სემესტრის დასაწყისში და კვლევის დასრულების შემდეგ 2017 წლის მაისი). ტესტი შედგებოდა სამი სახის დავალებისგან: (1) მრავალმხრივი კითხვა – სტუდენტები უსმენდნენ ინტერვიუს, მოსმენის დროს შემოხაზავდნენ სწორ პასუხებს (multiple choice questions); (2) სტუდენტები უსმენდნენ ტექსტს, მოსმენის დროს ასრულებდნენ წინადადებებს (sentence completion); (3) სტუდენტები უსმენდნენ 5 მოსაუბრეს, მოსმენის დროს მოსაუბრეებს უკავშირებდნენ მათ მიერ წარმოთქმულ წინადადებებს (Statement matching to speakers).

ტესტის პასუხების შედარებამ გვიჩვენა, თუ კვლევამდელ ტესტში სტუდენტთა სწორი პასუხების საერთო რაოდენობა დაბალია 39 %-ს შეადგენს: პირველ დავალებაში 45 სტუდენტიდან მხოლოდ 20 სტუდენტი აფიქსირებს სწორ პასუხს; მეორე დავალების სრულყოფილად შესრულება მხოლოდ 15-მა სტუდენტმა შეძლო. მესამე დავალება კი 45 სტუდენტიდან მხოლოდ 18-მა დააფიქსირა სწორი პასუხი. სემესტრის ბოლოს, სტუდენტებთან განმეორებითი ტესტის შედეგებმა კი გვიჩვენა, რომ სწორი პასუხების რაოდენობა გაიზარდა და შეადგინა 87%: პირველ დავალებაში 45 სტუდენტიდან 42-მა შეასრულა სწორად დავალება; მეორე დავალებაში 35 სტუდენტმა წარმოადგინა სწორი პასუხები, ხოლო მესამე დავალებაში 40 სტუდენტმა შეძლო სწორი პასუხების დაფიქსირება. შედეგები წარმოდგენილია პროცენტებში.

ასევე, მოსმენითი კომპონენტის შესრულების ეფექტურობისთვის, ჩვენს საექსპერიმენტო ჯგუფების სტუდენტებს შევთავაზეთ შეეცვებინათ ქვემოთ მოცემული თვითშეფასების რუბრიკა, რომელიც მოგცემდა საშუალებას შეგვეფასებინა და შეგვედარებინა აღქმის კოგნიტური შესაძლებლობები „მოსმენამდე“ და „მოსმენის დროს“ თითოეულ მსმენელში. ვიხელმძღვანელებ მეცნიერ ვანდერგრიფტის (2009) მიერ შემოთავაზებული ცხრილით რომლის ადაპტირება მავახდინეთ.

მოსმენამდე:	დიახ	არა
1. ვგებულობ დავალების არსს		
2. ვქმნი ვარაუდებს რაზე იქნება მოსასმენი ტექსტი		
3. ვცდილობ გავიხსენო ყველა რელევანტური ინფორმაცია თემასთან დაკავშირებით		
4. მზად ვარ ყურადღებით მოვუსმინო ტექსტს სწორი აღქმისთვის		
5. ვიცი რას უნდა მივაქციო ყურადღება მოსმების დროს		
6. ვამხნევებ საკუთარ თავს		
მოსმენის შემდეგ:		
1. კონცენტრირება მოვახდინე დავალების ინსტრუქციაზე		
2. შევამოწმე გამართლდა თუარა ჩემი ვარაუდები		
3. დავალების შესრულებისთვის ფოკუსირება მოხავდინე საჭირო ინფორმაციაზე		
4. სიტყვების მნიშვნელობის გაგებისთვის ყურადღება მივაქციე სამეტყველო ენის მახასიათებლებს: ლაპარაკის გაწყვეტა, ლაპარაკისას გამეორებები, ხმის ტონი, პაუზირება, შორისდებულები და სხვა.		
5. ტექსტის მნიშვნელობის აღქმისთვის ყურადღება მივაქციე საკვანძო სიტყვებს.		
6. მოსმენილი ინფორმაცია ლოგიკურად დაუკავშირე ერთმანეთს.		

სტუდენტთა უმრავლესობა, დაახლოებით 84% დადებით პასუხს აფიქსირებს. „დიახ“ პასუხების სიმრავლე გვიჩვენებს სტუდენტებში უცხოური ტექსტის აღქმის უნარის გაუმჯობესებას. შედეგებმა გვიჩვენა, რომ მოსმენის პროცესში სტუდენტების უმრავლესობა ახდენს ყურადღების მობილიზებასა და კონცენტრირებას მოსასმენი ტექსტის მიმართ.

ამრიგად, ჯგუფებში ერთი აკადემიური სემესტრის მუშაობამ გვიჩვენა, რომ სტუდენტებს გაუმჯობესდათ მოსმენის კომპეტენცია და გახდნენ უკეთესი მსმენელები ეფექტური მოსმენითი სტრატეგიების გამოყენებით. მოსმენის დროს არ არიან დაძაბულები, არიან ფხიზლად, მოსმენის კონტექსტი გასაგებია მათთვის.

შეუძლიათ შესაბამისი დონის მოსმენილის გაგება და გადმოცემა, სწორად რეაგირება მოსმენითი დავალებების მიმართ. რა თქმა უნდა ერთი აკადემიური სემესტრის განმავლობაში არ გვაქვს 100 %-იანი ზრდა, სტუდენტთა სწორი პასუხების რაოდენობა 86 % შეადგენს, თუმცა უნდა ითქვას, რომ ასეთი ტიპის სტრატეგიების გამოყენებამ სასწავლო პროცესში გაზარდა სტუდენტთა სელექციური მოსმენის კომპეტენცია: კერძოდ სხვადასხვა ფონეტიკური პროცესების ამოცნობა: ასიმილაცია, ელიზია, ინტონაცია, ლაპარაკის ტემპის დადგენა (ტემპის სისტემა და ტემპის ცვლილებები ტექსტში), პაუზირება. ტექსტში აზრის მაკონსტრუირებელი ელემენტების სმენითი აღქმა: პერსონაჟები, ადგილი, დრო, თემა, ძირითადი საკვანძო სიტყვების ამოცნობა და მათი თემატური დაჯგუფება. საკვანძო სიტყვების კონტექსტში ამოცნობა. მოსაუბრის სამეტყველო ნიშნების, ტექსტის დაყოფის სიგნალების ამოცნობა, ყოველივე ეს ხელს უწყობს ტექსტის (მოსაუბრის) ადვილად გაგებას და მასზე შესაბამისად რეაგირებას. ეფექტურმა მოსმენამ ხელი შეუწყო სტუდენტებში როგორც გაგების, ასევე კომუნიკაციის კომპეტენციის განვითარებას. რა თქმა უნდა, პრაქტიკა მნიშვნელოვანია მოსმენის უნარის გაუმჯობესებისთვის, მაგრამ ხარისხი მოსმენის პროცესში კიდევ უფრო მაღლდება, რაც ხელს უწყობს სტუდენტებში სწორად მოსმენის ხელოვნების განვითარებას.

დასკვნები და რეკომენდაციები

ჩვენ მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგად მივიღეთ შემდეგი დასკვნები: ცნობილი მეცნიერების თეორიული ნაშრომების მიმოხილვამ ცხადყო, რომ ინგლისური ენის სწავლების გავრცელებული მეთოდი ენის საკომუნიკაციო მიზნით სწავლებაა, რადგან უცხოურ ენას ინდივიდი იყენებს ურთიერთობისთვის, ახორციელებს სოციალურ აქტივობას და გამოხატავს საკუთარ მოსაზრებებს. ენის სრულყოფილად დაუფლება გულისხმობს ენის ოთხივე უნარის - კითხვა, წერა, საუბარი, მოსმენის განვითარებას. სრულფასოვანი კომუნიკაცია გულისხმობს გრამატიკული სტრუქტურებისა და ლექსიკური ერთეულების გამოყენებასთან ერთად ინგლისური ენის ფონემების, ინტონაციისა და მახვილის სწორად გამოყენებას. არასწორმა მახვილმა და ინტონაციამ შესაძლოა კომუნიკაციის პროცესს ხელი შეუშალოს და მოსაუბრის შეტყობინება ვერ იქნეს სწორად აღქმული.

სადისერტაციო ნაშრომის პირველ თავში ემპირიული კვლევა ეხებოდა ჰიპოთეზას, როგორ შეიძლება ამაღლებულიყო წარმოთქმის სწავლების დონე საუნივერსიტეტო დონეზე. წარმოდგენილი ექსპერიმენტის შედეგების რაოდენობრივმა ანალიზმა ნათელიყო ექსპერიმენტულ ჯგუფში წარმოთქმის უნარ-ჩვევის გაუმჯობესება. ამის საფუძველზე მოქმედ პედაგოგებს ვთავაზობთ შემდეგ რეკომენდაციებს, გამოიყენონ ჩვენ მიერ შეთავაზებული მთელი რიგი აქტივობები: Whisper game” იგივე “Chinese whisper,” “Doctor Seuss Tongue Twister Cards”; “Fox in socks,” “Oh, Say Can you say?,” ”Hop on Pop,” ”Horton Hears a Who“; Same sound, different sound’; სიმულაცია – როლური თამაშები; ‘Rhyming pair game’; What do you do?; ‘sound picture’; ‘C for consonant, V for vowel’; ‘Bingo with Minimal Pairs’; ასევე კარგია ცნობილ შემსრულებელთა სიმღერათა ტექსტების გამოყენება სხვადასხვა აქტივობების ფონზე.

სადისერტაციო ნაშრომში წარმოდგენილი თითოეული აქტივობის გამოყენება სასარგებლოა ინგლისური ენის პრაქტიკულ მეცადინეობებზე წარმოთქმის სხვადასხვა ასპექტების ბუნებრივი გზით სწავლებისთვის; გაბმული მეტყველების და რედუცირების

მახასიათებლების იდენტიფიცირებისა და მათი პრაქტიკაში გამოყენებისთვის; ენის პროსოდიკული მახასიათებლების განვითარებისთვის. სტუდენტებში ბგერების სწორად აღქმისა და წარმოთქმის უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებისთვის პედაგოგმა აქცენტი უნდა გააკეთოს ბგერების სწორად წარმოთქმაზე, განსაკუთრებით იმ ბგერებისა რომლებიც არ გვხვდება ქართულ ბგერათა სისტემაში. წარმოთქმა ენის იმ ელემენტს წარმოადგენს რომლის აუცილებლობასაც გრძნობს სტუდენტი.

ექსპერიმენტმა დაადასტურა, რომ წარმოთქმის გაუმჯობესების სტრატეგიების კლასიფიცირება და ადამიანის თანდაყოლილ უნარებთან: აღქმა, წარმოსახვა, ყურადღება, მეტყველება, აზროვნება დაკავშირება ეფექტურია პრაქტიკულ მეცადინეობებზე სტუდენტში (შემსწავლელში) სწორი მეტყველების კულტურის გასავითარებლად.

მოსმენის უნართან დაკავშირებით ჩატარებული კვლევის (ნახევრად სტრუქტურირებული გამოკითხვა) შედეგების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ზოგადი ინფორმაციის გადმოცემა მოსმენელის შესახებ ნაკლებ პრობლემურია სტუდენტთათვის, მაგრამ პრობლემას წარმოადგენს ტექსტის ცალკეული სიტყვების მნიშვნელობის გაგება. შესაბამისად მათ უჭირთ საკვანძო სიტყვების აღქმა, კონტექსტის დამახსოვრება და მოსმენის შემდგომ დავალებებზე კონცენტრირება. სტუდენტებს უადვილდებათ მოსმენილის გაგება თუკი მოსაუბრე საუბრობს ნელა, უჭირთ სწრაფი მეტყველების გაგება.

კვლევისას გამოვლინდა მთელი რიგი ხელისშემშლელი გარემოებებიც: მოსასმენი მასალის შინაარსი და სიდიდე, მოსაუბრე, საუბრის ტემპი, ცუდი მსმენელი და მოსმენის პროცესის ტექნიკური მხარე.

მიგვაჩნია, რომ მოსმენითი უნარის განსანვითარებლად სტუდენტთა ყურადღების მობილიზების მიზნით უნდა იქნას გამოყენებული „ზემოდან-ქვემოთ“ მეთოდი. სასწავლო პროცესში ამ მიდგომის გამოყენებამ სტუდენტები უფრო თავდაჯერებული და აქტიური გახადა. მათ გაუჩნდათ ინგლისურ ენაზე ზეპირი კომუნიკაციის სურვილი. უცხო სიტყვებისა და ფრაზების წინასწარ შესწავლამ კი ხელი შეუწყო მოსმენილის უკეთ გაგებას. „ქვემოდან -ზემოთ“ მეთოდი სტუდენტებს დაეხმარა მოსმენილის სწორად

აღქმასა და გადმოცემაში, გაუადვილა მათ რთული ტიპის დავალებების შესრულება და შეამცირა არასწორი პასუხების რაოდენობა, შესაბამისად სტუდენტებში ჩამოყალიბდა სწორად მოსმენის კულტურა. ჩვენ მიერ გამოყენებულმა კარნახის სხვადასხვა სახალისო აქტივობებმა და ვიდეო მასალის გამოყენებამ სასწავლო პროცესში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა.

ამრიგად, ჩვენი სადისერტაციო ნაშრომის ემპირიული კვლევის შედეგებმა, სტუდენტთა მუშაობაზე დაკვირვებამ და სასწავლო პროცესში ჩვენს მიერ განხილულმა და გამოყენებულმა აქტივობებმა, მეთოდებმა ხელი შეუწყო სტუდენტთა აქტიურობის, ინტერესისა და მოტივაციის ზრდას. მოხდა წარმოთქმასთან და მოსმენის უნართან დაკავშირებული სტუდენტთა პრობლემების იდენტიფიცირება; შეირჩა სტრატეგიები რომლებიც დაეხმარა სტუდენტებს კონკრეტული პრობლემების აღმოფხვრასა და გაუგებრობების თავიდან აცილებაში; გაუმჯობესდა სწავლა/სწავლების ხარისხი; მრავალფეროვანმა, საინტერესო და სახალისო აქტივობებმა შეამცირა დრო და გაზარდა შესწავლის ხარისხი, აამაღლა სტუდენტთა სასწავლო პროცესისადმი ინტერესი, სტუდენტთა ჩართულობითა და აქტიურობით მათი მუშაობა გახდა ნაყოფიერი და რაც მთავარია განაპირობა აუდირებისა და წარმოთქმის კომპეტენციების ჩამოყალიბება და მათი პრაქტიკაში გამოყენების უნარი.

Batumi Shota Rustaveli State University
Faculty of Education
Department of Pedagogical Sciences

With the right of manuscript

Maia Takidze

**Enhancing the Effectiveness of Teaching Phonetics and Listening at the
University Level**

For awarding academic degree in Education

Annotation

Of Submitted Dissertation

Batumi

2018

The dissertation is done at the Department of Pedagogical Sciences of the Faculty of Education of Batumi Shota Rustaveli State University

Scientific Supervisors:

Lela Tavdgiridze Professor
of the Faculty of Education
of Batumi Shota Rustaveli
State University

Tea Shavladze
Candidate of Philological
Sciences, PhD, Associate
Professor of Batumi Shota
Rustaveli State University

Foreign Evaluator:

Wendy B. Smith
Full Professor, Department
of English, California State
University, San Bernardino

Evaluators:

Dr. Izabella Petriashvili
Associate Professor
Department of Education
sciences, Faculty of
Psychology and Education
Sciences

Ivane Javakhishvili Tbilisi
State University

Nino Dvalidze
Candidate of Philological
Sciences, PhD, Associate
Professor of Batumi Shota
Rustaveli State University

Neli Akhvlediani
Candidate of Philological
Sciences, PhD, Associate
Professor of Batumi Shota
Rustaveli State University

The dissertation thesis evaluation will be held on May 2 2018, at 13 o'clock, At the Dissertation Board of the faculty of Education of Batumi Shota Rustaveli State University.

Address: 35, Ninoshvili street, University Building I, third floor, auditory 159.

The Dissertaion work can be seen at Batumi Shota Rustaveli State University, Ilia Chavchavadze library and web-site ([www. Bsu.edu.ge](http://www.Bsu.edu.ge))

Scientific Secretary of the Dissertation Board:

Doctor of Education, Associate Professor: Nana Makaradze

Thesis actuality: English is the most widely spoken language in the world. According to the researchers, English is a native language for 400 million people, while from 500 million to a billion people consider it as a second language; more than 60 nations use English as an official language, 80% of academic papers are published in English. English has a great influence on all areas of the world community: education, politics, economics, technology, science, tourism, transportation, etc.

In 1996, in Germany, the Nuremberg Unified Language System was adopted, which defines three levels of language competence: A (elementary knowledge of the language), B (good language skills) and C (fluency in the language). An unified European recommendation framework document is oriented on active learning. It is a practical document that reinterprets learning goals, methods and means. The document covers the results achieved in mastering language competences (listening, speaking, reading, writing) within the foreign language learning process. According to the document, priority should be given to listening and speaking skills, while reading and writing competences are of a secondary importance. However, the importance of the latter should not be underestimated; the teaching/learning of paraverbal (intonation, speaking rhythm) and non-verbal (mimic, gesticulation) communication means should be considered as well.

The basis for achieving high quality education depends on sharing experiences of general teaching/learning competences necessary for the creation of a common European educational space, as well as the determination of those subjective competencies that will encourage a student to achieve better results, which, in turn, will make the learning process much more important and goal-oriented. In this regard, it is worth mentioning specialized and general transparency competencies/skills defined by the project “Tuning” (2005). They become more significant for a student, what is expressed in employment opportunities and successful citizenship. The specialized competencies represent the basis for the qualification provided by the educational program. Among the competencies, the most considerable are instrumental, interpersonal and systemic ones. The instrumental competences comprise technological and linguistic skills. The linguistic

skills include oral and written communication in the native language, as well as the knowledge of a second foreign language (Gonzales, Wagenaire, 2005: 25).

Communicative Competence (CC) has long been regarded as the main goal of foreign language teaching. Scientists Hymes (1971), Consolo (2006), Lehmann (2007) state that communicative competence is entirely related to speaking, social skills; it includes grammatical, pragmatic and sociolinguistic competences and represents the ability to use language in a particular situation. The scientists Canale and Swan (1980) point out that communicative competence implies the ability of a foreign language learner use the language for successful communication.

Learning English has become important and necessary for Georgian people; the knowledge of foreign language is considered to be the basic value of a specialist's competitiveness. It is a compulsory subject both at school and university. The appropriate conditions for efficient mastering of English language are created in Georgia. English language is taught at primary, secondary and high schools. According to the National Curriculum, at least two foreign languages should be studied within the framework of school education, the third foreign language is optional. The study of English begins in the first grade, which serves great purpose of creating common European open, mobile space.

Despite great success in English language teaching process, in oral communication "Pronunciation" still remains a problem. English language teachers mostly focus on the study of vocabulary and grammar, avoiding teaching pronunciation, especially in higher classes. Vong (1987) notes that even when lexis and grammar of a foreign language speaker are perfect, if their pronunciation is not correct, it is impossible to communicate efficiently and comprehensibly. However, English language fluency does not imply only correct pronunciation. Together with the correct pronunciation, the English learner needs to understand what a speaker is talking about. Most English learners have a problem with listening; in most cases, particularly in the connected speech, a listener cannot perceive individual words of a speaker. While listening to a foreigner, the listener finds it difficult to understand the words, so he asks for the repetition of the utterance, which is obviously irritating for both sides.

The observation of the educational process at Batumi Shota Rustaveli State University has shown that students often have well-developed reading and writing skills, while their pronunciation does not match their level. As we have already mentioned, the most common method of teaching English language is teaching for communication. Effective communication implies proper use of lexical units, grammatical structures and English language phonemes. Sometimes students use correct grammatical structures and lexical units during communication, but their intonation or stress is wrong. So, the knowledge of the language implies the knowledge of the language prosodic characteristics as well.

Another important issue is the acquisition of listening (auditing) skills in learning English which is one of the significant elements of educational process. In foreign language teaching, listening implies formation of those language skills which help learners to understand and convey the already heard information. It is beyond question that listening is one of the most complicated skills among competences. In recent years, much has been changed in the process of English language teaching. Listening has taken a significant place in the process of the EFL / ESL (English as a Foreign Language / English as a Second Language) acquisition. As J. Richards (2008:5) signifies teaching listening skills has attracted a greater level of interest in recent years than it did in the past. Now, National Assessment and Examination Center (the Unified National Exams, Teachers Certification Exams), exit exams, and other examinations often include listening components, acknowledging that listening is a core component of the second-language proficiency.

My practical experience, gained at Batumi Shota Rustaveli State University, has shown that the global listening (listening for general information) skills are more developed among students as they listen to songs, watch foreign films and TV programs, have foreign friends. Of course, all the above mentioned provide a huge assistance concerning general listening. However, selective listening (listening for specific information) is problematic for students, since it relates to a detailed consideration, comprehension and interpretation of the text. At the exam students show low results, as they face difficulties in doing listening assignments like multiple choice questions, sentence completion, gap filling, T/F statements and others.

The existing contradictions and weaknesses, revealed during the observation of teaching/learning process, are caused by a student's inability to perceive listening and pronunciation skills as a specialized competence, necessary to solve a particular problem. Therefore, the relevance of the topic is, how to raise effectiveness in teaching listening and pronunciation process, how to improve listening and pronunciation skills among students at the university, means which increase students' level of competences such as: proper speech skills, communication skills, listening skills and skills to use gained knowledge in practice.

As we can see, communication in foreign language involves a number of problems, most of which are related to pronunciation and listening. The need to solve the problems related to the mentioned issues, has influenced the choice of our topic "Enhancing the Effectiveness of teaching Phonetics and Listening at the University Level".

Research Goals and Objectives: The goal of the research is to determine the competences oriented on the development and improvement of foreign language skills, to define the pronunciation and the listening skills and the ways of their achievement at the level of undergraduate at the university.

The goals of the research are:

4. To identify and solve the problem existing in the pronunciation and listening competences of English language;
5. To establish teaching/learning pronunciation and listening competences at the level of undergraduate at the university and to select the activities for their achievement;
6. To select effective learning strategies and implement them in practice for the achievement of proper pronunciation and listening competences.

The Subject and Object of the Research:

The subject of the research are the modern methods and means of improvement of listening and pronunciation skills at the university level. The object of the study are the students of the Humanitarian Faculty of Batumi Shota Rustaveli State University and the Foreign Languages Faculty of the University of Salerno. The research was conducted in 2014-2017 at Batumi Shota

Rustaveli State University, Georgia and at the University of Salerno, Italy (Within the Erasmus Mundus Scholarship Program I had an opportunity to work with Italian students as well).

The Research Methodology: To achieve the objectives of the research, we have developed a research strategy which consists of the following components: a quantitative research – a student survey (Questionnaire); an interview; an experiment; testing; focus groups; a data collection and processing; a qualitative research – observation of an educational process; a practical research – the so called "Action Research" (a study that focuses on specific characteristics of the language for improving teaching /learning process). Methods used in the research differ according to the following characteristics: reliability, selection and involvement of target and controlling groups; planning, conducting, studying, processing and analyzing the research phases. The results of interviews, experiments and empirical research, received for the reliability of the research, are presented as statistical tables and diagrams.

The scientific novelty of the research: The new approaches for the improvement of pronunciation and listening skills have been developed and implemented in the teaching/learning process of foreign language. We have determined the specialized competences of pronunciation and listening and selected learning activities and methods necessary for their achievement, which has been reflected in the conclusions and recommendations of the dissertation work.

Approbation of the Thesis: The thesis was prepared on the Faculty of Education of Batumi Shota Rustaveli State University. The reports on the issues, discussed in the thesis, were made at the university and international scientific conferences. The results of the research have been published in the form of scientific articles. We regularly informed the Department of Pedagogical Sciences of Batumi Shota Rustaveli State University about the progress of the dissertation work. The completed work was reviewed and evaluated at the Department of Pedagogical Sciences (June 19, 2017, Protocol No. 13).

The practical and theoretical value of the work: the theoretical significance of the thesis is determined by the fact that it contains observations, activities and conclusions valuable for teaching English language phonetics and listening.

The results of the research were introduced to students of Humanities faculty of Batumi Shota Rustaveli State University as well as with students of the Humanities (Foreign Languages) of the University of Salerno (Italy). The conclusions and recommendations, drawn in the paper, will help foreign language teachers, learners, students of the Faculty of Education (future teachers), students of English philology, as well as non-specialized faculties to develop pronunciation and listening competences; The thesis will make a great contribution to English language teaching methodology; It will help foreign language teachers to plan and conduct the educational process effectively and achieve success.

Practical value of the dissertation work is that it can be used in English language phonetics, phonology, English language practical courses. It can be helpful for the students of the Faculty of Education during the performance of bachelor's and master's work. The results of the research have been reflected in an auxiliary tutorial **“A Course In English Phonetics. Theory And Practice“**, which will be useful for teachers and students of any speciality; the main issues of the thesis are considered in the following articles and conference reports:

9. “Challenges, which Georgian English language learners face during mastering English language pronunciation,” VII International Scientific Conference, Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, 2016.
10. “Text as a Means of Multicultural Competence Development” International Conference “Text as a Culture, Culture as a Text”, Gdanski State University, Poland, 2016.
11. “Teaching Selective Listening at University Level,’ International Scientific Journal JLLL – Journal of Literature, Languages and Linguistics, USA, 2016.
12. “Problem, that Italian Language Learners Face During Mastering English Language Pronunciation” , I International Scientific Conference „Education, Research, Practice”, Telavi Iakob Gogebashvili State University, Telavi, 2016.
13. "The Role of Music in English Language Phonetic Lessons", VI International Scientific-Methodological Conference "Current Issues of Teaching and Upbringing", Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, 2015.

14. "THE EFFICIENT STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF READING SKILLS" International Conference "MODERN TECHNOLOGIES OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING", Ulyanovsk State Technological University, 2015.
15. "How to Master Correct English Pronunciation with Dr. Seus – Literature and a Correct Pronunciation", International Scientific Conference "Way to Eurointegration", Guram Tavartkiladze University, Tbilisi, 2014.
16. "The Role of qualitative research in the improvement of English language teaching", International Conference "Humanitarian Sciences in Information Society", Batumi Shota Rustaveli University, Batumi, 2014.

Theoretical base of the research is represented by:

Works, textbooks and articles by: Judy B. Gilbert (2008), H. Hietanen (2012), Ch. Shen (2009), J. C. Richard (2008), S. Brown (2006), A.G.Garcia (2014), L. van de Grift (2009), T. Angelovska (2012), L. G. Daniel, K. D. Blount..(1991), D. Palak, R. T. Walls (2009), J. M. Inaty, P. Ayres, J. Sweller (2011), Jeannie Logan, M.B. Howlader (2010), M.C. Murcia (2001, 2002), Xian Shang (2013), A. Dlaska, Ch. Krekeler (2013), R. Wong (1987), J. Kenworthy (1987), K. Sxhaetzel (2003), Jo McDonough and Ch. Show (2003), Consolo (2006), Lehmann (2007), M. Rost (2002), R. Lyster (2007), Z. Dornyei (2007), J. W. Creswell (2003), W. M. Rivers (1968), D. Crystal (2002), R. Hughes (2002), G. Brown (1996), D.V Carroll (2004), M. Yoshida (2014), D. Nunan (1999), J. Scrivener (1994), Gardner (1985), F. Feriera (2003), M. Hewings (2004), Q. Gochitashvili (2013), R. Gogokhia (2012), E. Shaverdashvili (2015), I. Mindadze (2009), I. Basiladze (2016), S. Zhghenti (1956), R. Tkemaladze (1999), N. Bochorishvili (2013) I. Bibileishvili, L. Tavdgiridze and others.

The dissertation work consists of the introduction, three chapters, twelve paragraphs, general conclusion, annexes and the list of literature.

Introduction comprises the arguments about the choice of the dissertation topic, determines the goals and objectives of the research, emphasizes the novelty of the work, reveals its theoretical and practical value. The methodological aspect of the research is also defined in the Introduction.

The first chapter of the thesis "The Importance of Phonetics Teaching / Learning in the Process of Foreign Language Study" consists of four Paragraphs.

The first Paragraph of Chapter I - "The Importance of Phonetics / Pronunciation Teaching / Learning in the Process of Foreign Language Study" states that the development of communication skills in language teaching involves mastering the correct pronunciation related to the study of sounds, stress and intonation. D. Nunan in his guidebook (1999:107) describes how mispronunciation or a wrong intonation can cause more misunderstanding than just an incorrect pronunciation of individual sounds. S. Murcia (2001), M. Yoshida (2014), H. Sweet (1972), A. Gimson (1973), J. Brown (1996) consider that acquiring the native like pronunciation might be unacceptable for foreign language learners. The purpose of teaching pronunciation should be listener's intelligibility without any difficulties and tension, understand what has been said by native or non-native language speakers. J. Burgess and others (2000:192) notes that mastering of pronunciation of target language sounds is much more important for the language learners than studying phonology in details.

Many factors interfere with the mastery of correct pronunciation by English language learners. Among them the most important one is **a native language factor**, i.e. the distinctions between the systems of sounds, the stress and the intonation of the two different languages. Another obstacle is **the age factor**. It is much easier to learn the language in childhood than in adulthood.

The second Paragraph of Chapter I - "The Differences between Georgian, English and Italian languages" – discusses various scientific statements about the dual interpretation of "pronunciation". In a narrow sense, the "pronunciation" implies both the use of individual sounds and the means of joining, combining and merging the sounds that are unique in each language. In a broad sense, the "pronunciation" means connecting, combining and merging the fragmented sounds of the given language in a word and a sentence, with the rhythmic and melodic structure peculiar to them (stress and intonation) (Zhghenti: 1956: 15). According to F. Rivers (1968: 112-

113), mastering correct pronunciation is affected by the degree of difference between the system of sounds and the intonation of the native and studied languages. There is no doubt that every language has its own sound system in which all the elements are interconnected, and it is impossible to find any two languages with identical sound system and intonation. Therefore, at the level of teaching, a teacher should be well versed in the nature of the problem in order to initially eliminate difficulties and achieve effectiveness in the process of teaching.

In English language 26 alphabet letters (20 consonants and 6 vowels) are realized in the speech by 44 sounds (24 consonants and 20 vowels). Unlike English, Georgian is one of the languages in which the letters and phonemes (sounds) coincide with each other. In other words, the Georgian language is a phonetic language (Zhghenti, 1956). The Georgian orthography is perfect, the rules of reading are facilitated because, each letter corresponds to one sound and sound is represented by only one letter. Italian, like every Roman language, originates from a Latin language, its orthography is direct and it is phonologically focused.

Below there is a list of those sounds that are replaced by Georgian language learners when speaking English:

- The sound /θ/ is replaced by the sound /s/ in such words as: 'thank'(sank), thread(sred);
- The sound /ð/ is pronounced as /z/ by language learners in the words: this (zis), that (zet), those(zouz).
- The sound /ŋ/ is replaced by the sound /g/: English [ɪnŋliʃ] (inglif), sing[sɪŋ](sing), long[lɒŋ](long).
- The sound /w/ is replaced by the sound /v/: worry[worɪ](vori), we[wi](vi), warm[wɔ:m](vorm), window[windəʊ](vindou).
- The sound /f/ is replaced by the sound /p/: few[fju](pju), father[fɑ:ðə](paðe), afraid[ə` freɪd](epreɪd), family[fæmɪli](pamili), favourite[` feɪvərɪtɪ](peivorit).
- At the beginning of the word the sound /j/ is replaced by the sound /e/: yellow [ˈjeləʊ] (elou), New York[nju: ` jɔ:k](nu o:k).

- The sound /r/ (რ) in Georgian is considered as quite solid sound, for example: ბრძენი - brdzeni (wise), ბრძანება - brdzaneba (order). The same cannot be said about the sound /r/ in English, which sounds weaker and muffled together with the vowels, for instance: arm[a:(r)m], star[sta:(r)], port[po:(r)t], fork [fo:(r)k]. During the speech Georgian learners replace the English /r/ with the Georgian /რ/.

Like for the Georgian learners, the consonant sounds, presented below, are new for the Italians as well, because they do not exist in their sound system. For example: [θ] – thin, [ð] – this, [ʒ] - television, rouge; [ŋ] – song. The Italian learners also show the tendency of replacement of some sounds, for instance: the sound **f** – (fan, full, fun) is replaced by the sound **v** – (van, vull, vun); **s** – (sun, street, smile) is replaced by the sound **z** – (zun, ztreet, zmile); the sound **t** – (till, time, tune) is replaced by the sound **d** (dill, dime, dune); the sound **ŋ** is replaced by the sound **g** in the process of speech utterance.

It is believed by the scientists that the misunderstanding in the speech is generated not only by erroneous pronunciation of individual sounds, but also by prosodical errors that are directly related to the **intonation, stress and rhythm**. In his work “Teaching Pronunciation” Gilbert (2008:3) notes that none of the languages has such melodiousness as English: the tone variation (melody signals) helps a listener to understand speaker’s emotions and identify important and new information; the intonation has a communicative character. For example: a simple affirmative sentence in English is pronounced in gradually descending tone, and the stress falls on the last syllable:

She read it
 We payed

The opposite tone is used in Georgian where the first stressed syllable has a medium or low tone (not high), and the intonation falls on the last unstressed syllable (not a stressed one as in English language). In Georgian like in English, a sudden decline in tone is not used.

მან ეს წაიკითხა - man es tsaikitkha (he read it)
 ჩვენ ვითამაშეთ - chven vitamashet (we played)

The Italian language is characterized by tendencies of English intonation, a declarative sentence is pronounced with a descending tone, while an interrogative sentence has an ascending tone, although it should be noted that the intonation differs from the regions (Naples, Catania, Bergamo, Milan, Verona).

In contrast to the Georgian language, the English stress is characterized by a number of specific signs. For instance, the English words can be stressed and unstressed, because the stress in English is dynamic-musical. As a rule, the first part is the strongest one, while the second one is weak. The Georgian stress does not have such signs. The intensive stress in English is resulted in the fact that the vowels retain the same, while the unstressed vowels become reduced. There is no such confrontation between the stressed and unstressed syllables in Georgian (Tkemaladze, 1999: 18-19).

Unlike the Georgian stress, the Italian one shares the English language tendency, what is expressed in the variability, the amplification and intensity of voice. The Italian learners have fewer obstacles in connection with the use of the correct stress in a word. However, as A. Deugenio states in his article, the English stress is stronger and more distinct in comparison with the Italian one. Another problem is the use of suffixes. English and Italian have the suffixes borrowed from Latin, although, the stress falls on different places (Kenworthy, 1988: 148). The Italian suffix 'ta' corresponds to the English suffix 'ty', but the stress falls on the suffix 'ta' in contrast to the English one. For example: Italian 'abilità' – English 'ability'; 'Università' – 'University'; 'carità' – 'charity', 'priorità' – priority, 'nazionalità' – nationality, 'città' – city, 'libertà' – liberty, The Italian suffix 'zione' also corresponds to the English suffix 'tion'. In the case of existence of the suffix 'tion', in English the stress falls on the second syllable from the end, while in Italian the suffix 'zione' is stressed itself. For example: Italian nazione – nation; relazione – relation, internazionale – international, porzione – portion, pubblicazione – publication. In general, the words in Italian end with a vowel, and the stress falls on the last vowel as well, and

therefore, the word becomes lengthen. For example, 'cita:' (city), 'palto:' (overcoat), 'perche:' (why) (Kramer, 2009: 10).

The comparison of phonemes, intonation and stress of Georgian, English and Italian languages has shown that the differences in the phonetics of these languages are quite large, what leads to communication misunderstanding. The effective communication requires the teaching phonetics (the correct pronunciation) with the modern methods, especially in those educational institutions or faculties, where phonetics is not taught as a separate subject and is combined with lexics and grammar.

The third Paragraph of Chapter I - "Traditional and Modern Techniques and Methods for Improvement of Pronunciation Skills" deals with the consideration of those educational activities that facilitate teaching/learning process for language students (learners). It is noted that teaching strategies should be related to such innate skills of a person as **perception, memory, imagination, attention, speech, thinking** (Bibileishvili, 2011).

The studies have shown that the problem of **perception** arises in the process of pronunciation mastering. We cannot pronounce what we do not understand. Moreover, if an English sound is not clearly understood, a learner's mind transforms it to the sound similar to his native language. For example Th [θ] / in Georgian sounds as [o].

The best method for perceptual skill development is observation together with the analysis and generalization. While working on the sound system, learners first need to listen to the discrepant sounds in English and Georgian languages, and then they should be taught how these sounds are uttered. Proceeding from this reality, a great attention should be paid to the listening of sounds to enable their perception and correct production. In the process of teaching, it is necessary to pre-teach the learners the major different sounds of the target and native language.

A foreign language mastering is unimaginable without a perfect **memory** skill. Oshido (2003: 12) emphasizes the fact that the meaningless sounds cannot be remembered by learners and cause problems for them. However, the categorization and information analyzation will provide the maintenance of learned information in a long term memory.

Attention is a human inborn ability. The quality of its development depends on how much a teacher contributes to the development of thinking skills of learners. The internal factors of attention are: need, interest, mood, expectation, willpower (Bibileishvili 2011: 62). An attentive student can find the similarity or connection between the subjects. To improve the pronunciation and memory the training activities should include: 'Rhyming pair game'; 'Hangman', 'Bingo with Minimal Pairs' and other activities with their strategies are fully presented in our thesis.

The imagination skills are another important element for mastering the pronunciation. The imagination can be developed by various methods: role-playing games, reading children's poems or short stories, listening and imitating dialogues, as well as listening and retelling texts.

In the process of improvement of foreign language pronunciation, **the speech** cannot be perfect if it is not well developed. The orthoepy can be regulated with the help of poems, texts and tongue-twisters; the learners should pronounce sounds and words accurately and properly to avoid confusion.

The thinking is a human inherent ability. This is the ability to set a new task and solve it. Among the various types of thinking we should single out a logical one, which implies the establishment of a relationship between previously and newly acquired knowledge. Trainer Stanton offers an activity "Same Sound, different sound" that is directly related to the development of thinking skills. All the teaching activities used with the student are deliberately presented and analysed in the thesis.

The fourth Paragraph of Chapter I - "The Outcomes of Teaching/Learning Pronunciation" - represents an empirical study, in which quantitative and qualitative research methods have been used. We have conducted the experiment, have selected the focus and control groups in advance and observed an educational process.

The experiment was conducted in two parts: **I phase** - a) Before the experiment started, the students were interviewed in order to determine the level of their phonetical knowledge; b) The

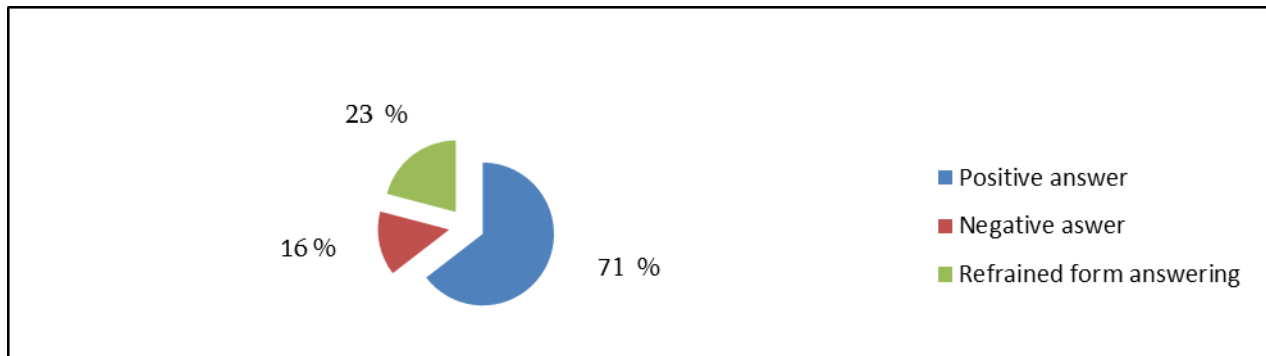
real level of students' knowledge of phonetics (pronunciation) has been established. **II phase** - a) During the academic semester we used the educational strategies selected by us; b) After the experiment the focus and control groups have been tested using Phonetic exercises. The obtained results have been analyzed, described and presented.

The following focus groups were selected for the research: **A** and **B** groups of the second year students (40 students) of the Faculty of Foreign Languages, Salerno University (Italy) and **A** and **B** groups of the second year students (42 students) of the Humanitarian Faculty, Batumi Shota Rustaveli State University (Georgia). The participants of the target groups were given a printed questionnaire to be answered individually. The closed type of questionnaire meant choosing "yes / no" answers for these questions. The survey was conducted anonymously, the questionnaire was the following:

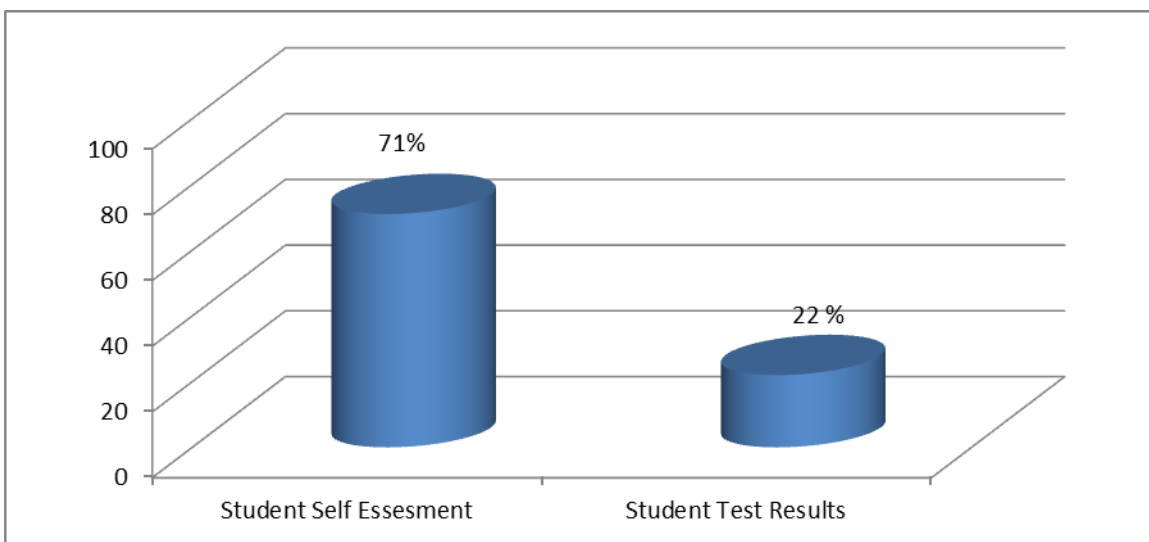
- Can you determine what the English language phonetics study? Yes / no
- Do you differentiate the letters and sounds of the alphabet? Yes / no
- Do you know the difference between monophthons and diphthongs? Yes / no
- Can you correctly use the stress both in a word and in a sentence? Yes / no
- Can you properly use the intonation? Yes / no

87% of interviewed **Italian** students think that they can determine what the English language phonetics study. 93% of students distinguish the letters and sounds of alphabet from each other. 47% of respondents consider that they can distinguish monophthons from diphthongs. As for the correct use of the stress, 55% of students believe that they can properly use both the word and the sentence stress. 75% of learners think that they can use intonation correctly. The analysis of the results among the **Georgian** students has shown that 71% of them know what the English language phonetics study. 71% of respondents can distinguish alphabet letters and sounds from each other. 40% of students can distinguish monophthongs and diphthongs. About 83% of respondents are aware of the proper use of the stress, and 83% of the respondents think that they can correctly use intonation.

The analysis of the results of the survey has showed that majority of the student of Salerno University and Batumi Shota Rustaveli State University (about 71%) answered positively, while a small part (about 16%) responded negatively to the majority of the questions asked; 23% refrained from answering. (See the chart below)

The data show that the self-assessment of students in the level of their knowledge of phonetics is quite high. In order to assess the adequacy of student self-assessment, testing including phonetic exercises was conducted with the same students. The phonetical test comprised 7 tasks, each assignment consisted of 10 sentences, both closed and open type of exercises: vowel and consonant sounds, diphthongs, stress in a word, stress in a sentence, intonation. The testing was conducted for 1 academic hour. None of the participants could complete all tasks of the test correctly. The analysis of the test results has shown that the real level of the knowledge of phonetic characteristics among the Italian and Georgian students reaches 20-22%. The difference between the student self-assessment and the real level of knowledge is 49%. (percentage indicator)

After the questioning and establishing a real level of knowledge among students, the focus groups were conducted the pronunciation improvement activities. We have worked out a plan, that included: the selection of participants in comparative groups, the control of the experimental group, the planning of educational strategies, the data collection, the data analysis and its encoding.

In selected experimental and control groups, the second year students of I and II groups of the Humanitarian Faculty of the University of Salerno (Italy) and Batumi Shota Rustaveli State University (Georgia) totally 80 participants were involved, who had the level of English B1, the foreign students were not participating in the mentioned group.

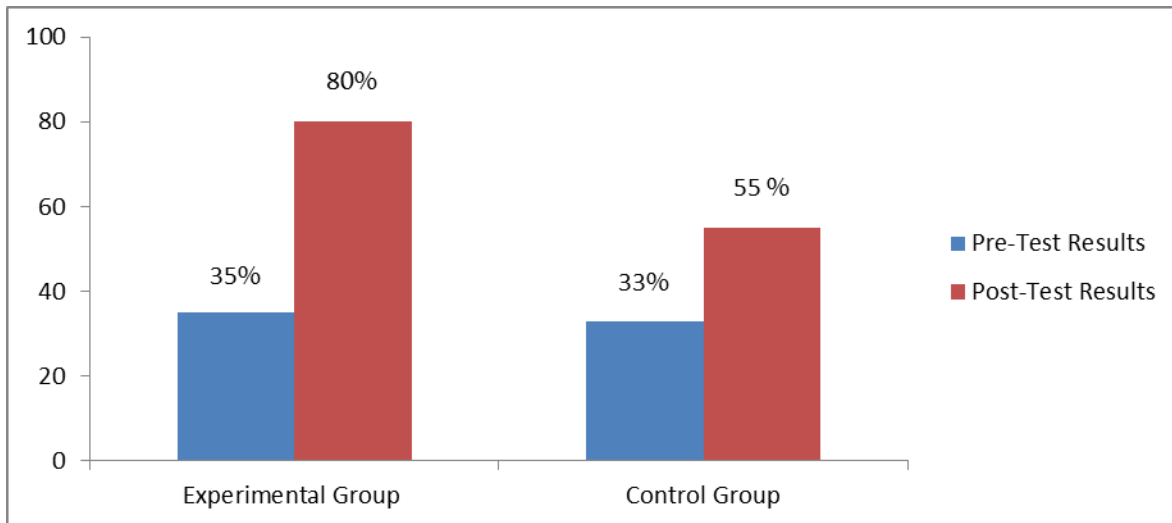
We have developed certain educational activities and strategies necessary for the improving pronunciation; correspondingly, the lesson plan have been compiled as well. The educational strategies were being carried out at the practical lessons of English language and devoted 20-25 minutes.

During the practical course the Italian students were guided by *New English File B1*, while the Georgian students used *Prime Time 2*. According to the structure of the books, all the three elements of the language (pronunciation, grammar, vocabulary) are equally valuable, i.e. the phonetic characteristics of the language were integrated with grammar and vocabulary.

The experimental and control groups were given the same tasks stipulated by the program. Training in the Experimental Group was carried out according to the materials offered by us, while in the control group the material was presented in the book itself. The results of the experiment have been reflected in the tables. The outcomes of the analysis have been introduced both to the students of experimental and control groups.

The quantitative analysis of the results of the experiment points to the improvement of pronunciation skills in the experimental group. The experiment has confirmed that using the strategies to improve pronunciation is effective at an active lecture with practical exercises and listening activities. Thus, the involvement of pronunciation oriented competences at the foreign language teaching practical lessons will increase the quality of English language pronunciation and the quality of educational process in general. During the experiment, the observation of students has shown that the selected activities and exercises were not tiring for students. On the contrary, they contributed to the growth of student activity, interest and motivation. On the one hand, the diverse activities have reduced the time, on the other hand increased the quality and student involvement in the learning process. The boring and tiring phonetic exercises have become more fun, interesting and effective. It should be emphasized that in the course of our experiment we were focusing on quality while planning each activity. The attention was paid to those mistakes, which were made by the Italian and Georgian students while uttering English. We prepared such activities that helped the students to achieve the correct pronunciation skills.

Thus, the results of the experiment has shown that the determination of pronunciation oriented competences, the relevant educational activities (related to the innate human skills: attention, perception, imagination, memory, speech, thinking) ensure the development of the pronunciation skills, as well as the increase of students' interest, motivation and involvement in the educational process, what eventually results in the use of the acquired competences in practice. (percentage indicators).

Chapter II of the work "Traditional / Approved Methods of Teaching Listening and Its Results" consists of four Paragraphs. The first Paragraph of Chapter II is called "The historical tour on teaching listening". It is said that since 1900 linguists have begun to develop the psychological theory related to the "perception of a child language" (L1 perception) and the use of this theory in a foreign language teaching process. Nevertheless, in 1940-1960 neither British nor American programs of English language teaching draw much attention to the listening skills. The auditing was studied in terms of grammar, working with a text, phonetic exercises, and therefore, Listening was considered to be a "passive" skill in the process of mastering the language (Murcia, 2001: 70). In his guidebook "Research and Teaching Listening" M.Rost states that teaching "Listening" is a new phenomenon in the process of foreign language teaching. Since the European Council has set forth a definition of mastering the competence of communication, the Model of the "Communicative Language Teaching" (CLT) has turned it into an integral part of communicative competence. "Listening" skills have become an important focus for understanding of meaning by learners in a communication process (Rost, 2002:116). Thus, the approaches to development of the listening skills have passed through a number of stages. The latest approach to teaching emphasizes the role of a listener, who is considered to be an active participant of a listening process. The spoken language has become an important source and means of foreign

language teaching/learning process, which requires the listening skills as well as the skills of information exchange.

The second Paragraph of Chapter II is called “To the Issue of Understanding the Spoken Language“. According to Otch (1986), the oral speech is a quick and temporary way of transmitting information, it is carried out without a preliminary thinking or planning, and in some cases it is limited by 2-3 words or 2-3 sentences (Rost, 2002: 30). The oral speech is an "ephemeral" phenomenon that cannot exist without a recording of reinterpretation and repetition. Listening is complicated by a noise, such as traffic or people's conversation. The oral speech is less stable than the written one. There is an evidence that the oral speech is less complex in terms of grammatical and discourse structure. At the same time, the conversation includes pauses, stops, changes of words, fluctuation and use of half finished sentence, what is not typical for the written speech.

The second Paragraph of Chapter II is called **“Listening Comprehension Process: "Bottom Up" and “Top-Down” Model.**

The researchers Murcia (2001), J. S Richards (2008), Joe Mcdonough and Sh. Christopher (2003), M. Rost (2002), J. Brown (1996) and others, note that the "Bottom Up" perception process requires a listener to pay much attention to each detail. The comprehension begins with analyzing the obtained data in the following order: the sounds, the words, the sentences and the texts - until the meaning is not understood completely.

Another important fact of Listening Comprehension is the use of the "Top Down" approach, when a listener actively uses the previous knowledge to interpret the heard. Listening not only reflects the interaction of mind and language, but also requires the activation of contextual information and prior knowledge. J. Wight (1998: 8-9) names the subskills of general listening skills: perception skills, language skills, knowledge of the world, dealing with information and interaction with the speaker. He also adds that a good listener can use these subskills simultaneously in order to perceive and understand the heard information. The type of the text to be listened and the aim of listening should be considered as well. While the "Bottom

Up" process passes way from language to meaning, the "Top-Down" process, on the contrary, begins with meaning and ends with language.

J. Richards (2008) and M. Rost (2002) identify that Listening is mostly a cognitive activity that involves activation and modification of concepts in the mind of a listener. The Listening skills require that a listener has certain knowledge of the sound system as well as the ability to combine, interpret and understand the listened language data (facts). In other words, this is an interpretation between "Top-Down" and "Bottom Up" methods. Therefore, the studies have shown that the activation of the prior knowledge facilitates a listener to understand the listened text better. To achieve this, the educational process should actively include pictures, posters, video clips, class discussions and other strategies.

The fourth Paragraph of Chapter II is "Traditional and Modern Methods of Developing Listening Skills".

The method of teaching has taken a long time to recognize that Listening is an important component in the foreign language teaching/ learning process. The oral communication, one of the most important part of which is Listening, can be spontaneous or not spontaneous, and the listening situations can be authentic (presenting a foreign culture in a real context) or not authentic (artificially created texts, the authors of which are not native speakers). A traditional approach to working with Listening skills comprises the following instructional models: **Listening and repetition; Listening and answering questions about the listened material; Listening for the task.**

These methods are certainly still relevant today, and many teachers use them in the educational process. However, we believe that the development of such complex skills of a language as Listening, requires a phased approach, in particular, the integration of "Bottom Up" and "Top-Down" methods.

When performing each listening task a foreign language learner faces a new challenge, as a teacher provides a new listening material with his own new tasks. Therefore, a learner faces a new more difficult task, the results of which he cannot improve for a certain period of time, and

he becomes demotivated. When a teacher is conducting listening activities and satisfies with using of such simple instructions as "listen to the dialogue and answer the questions", "while listening fill in the text with the words and phrases", "Listen to the speakers and match them with the statements" etc., then such approach is not "teaching" of Listening, but it is more "Testing".

The fluent speech considers the use of elision and reduced (weak) forms (the reduction of vowel or consonant sounds), which make it difficult to understand words. The everyday spoken language also contains no grammatical sentences (omission of verbs, repetition of words, or use of extra unnecessary words), colloquialisms, and slang expressions that may be unknown to a learner. Beside this, the lack of socio-cultural, realistic and contextual knowledge of the target language can create an obstacle for understanding the listened text by a listener, because language is an expression of the country culture (Anderson, Linky, 1999).

Unlike the traditional methods, the modern method of teaching is focused on a student. According to "Learning Teaching" by J.Scrivener (1994), the role of a teacher in educational process is "to help students", what implies students' "involvement" in the educational process.

A great attention is paid to the selection of listening texts at the lesson. The correctly chosen text is directly related to the effective and interesting conduct of the educational process. While selecting texts, preference is given to those ones that are oriented on the learners' interest and consider the oral language structure and its specificity (eg, ellipses, pauses, repetitions, interruption of speech, etc.). The new text should be surely selected according to the level of learners' knowledge: at a low level there are simple, adapted and not authentic audible texts, while at higher levels there is only authentic material.

In order to improve a learner's receptive skills, we think that one type of task should be used in different contexts. A specific listening task should go through both the "Bottom Up" and "Top-Down" stages. The completing of one assignment is followed by a review, analysis of the results and feedback. Then, the learners do another type of work with the same listened material. The transition occurs from easy to difficult, from general to concrete.

Among the modern methods, there should be mentioned the individual, pair and group work, common decision making, common discussion, common classroom interaction - these methods have long been used in educational process. Therefore, it is essential to think carefully and plan correctly each activity that concentrates on the improvement of listening skills.

D.Nunan (1999: 204) states that there are different types of listening, which can be categorized according to different features: the purpose of listening, the role of listening and the type of listening text.

The extensive listening is related to such a listening process, when a listener chooses a listening material himself. The listening is aimed at understanding general information. **The intensive listening** means a detailed understanding of a text and its interpretation.

Today, **the extensive / global listening** (listening for general information) is more developed and available not only among students but also among children, because they listen to songs, watch films and various TV programs, have foreign friends. These factors certainly develop listening skills. However, when performing listening tasks the language learners face such problems as comprehension check, multiple choice questions, sentence completion, gap filling, true and false statements, statement matching and others.

As the students have already had developed global listening skills, we decided to help them to develop their **selective listening** skills. In this regard we have conducted an empirical research.

The Semi-Structured Survey was conducted among the second and third year foreign language students of the Humanitarian Faculty at the University of Salerno (Italy) and Batumi Shota Rustaveli State University. 200 students (100 Italian students, 100 Georgian students) participated in the survey. The survey did not involve foreign students. The survey consisted of the following questions:

- 1) Identify the specific problem:
 - a) I forgot the heard information soon;
 - b) It is difficult to focus on key words and concentrate on the meaning.
- 2) How completely can you comprehend/convey the listened material:

30%, 50%, 70%, 90%, 100%;

- 3) What role does the intonation, stress, vowel and consonant sounds have during the process of listening:
- 4) How do you improve your listening skills;

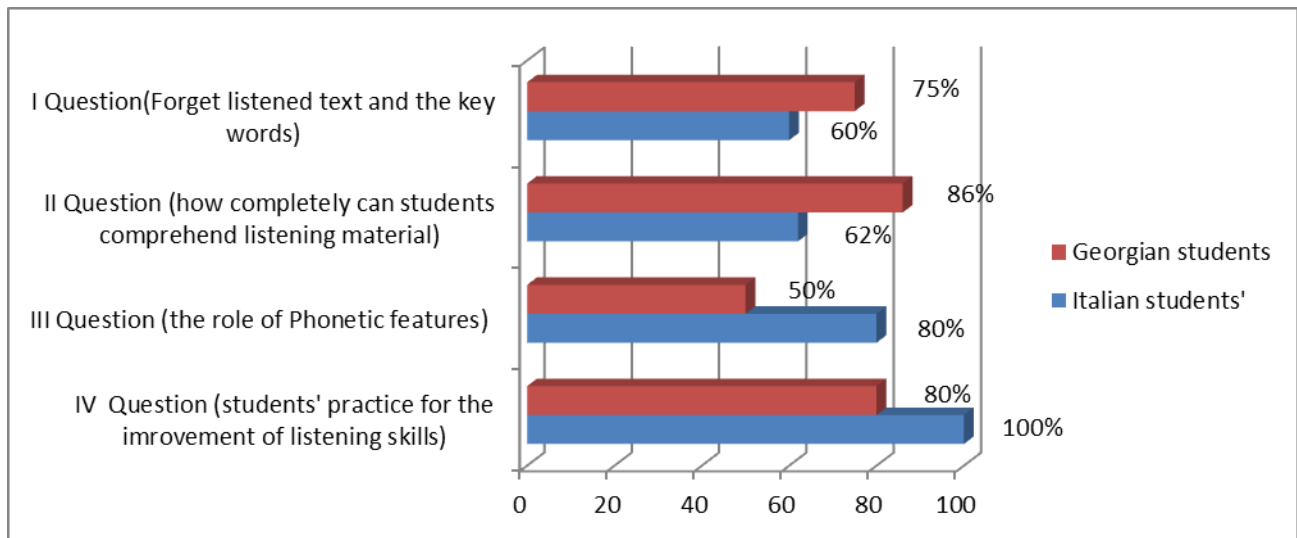
The results have shown the following: 55 Italian students out of 100 claim that they see the difficulties in remembering the heard information, while 45 students believe that it is hard to perceive the key words for the meaning of a text. 25 out of 100 students consider that they can understand and convey 30% of the listened material, while 31 students understand 50% of the listened material; 33 students report that they can understand 70% of the listened material; 10 students are able to understand and convey 90%; only one student of the respondents said that he completely (100%) comprehends the listened material and can convey it. Responding to the question of the role of phonetic characteristics in the listened text comprehension, the students unanimously recognized the importance of phonetic characteristics in the listened text perception process.

As for the last question (how can students improve their listening skills), the results were distributed equally: 50 out of 100 students have noted that they have foreign friends and practice with them through interaction, what improves their listening skills. 50 students believe that listening to foreign music and watching foreign films and TV programs helps them to improve listening skills.

The results of the survey, conducted among the Georgian students, are the following: 75 out of 100 students find it difficult to remember the listened material and concentrate on the meaning. 14 out of 100 students state that they can comprehend only 30 % of the listened text; 43 students believe that they understand 50% of the listened material, while 34 students can understand 70%, and only 9 students consider that they are able to understand 90% of the listened material. It is noteworthy that none of the students can completely understand and convey the listened information. As for the third question, 56 out of 100 students say that the phonetic characteristics (intonation, stress, etc.) play an important role for correct listening

comprehension, while 44 students refrain from answering the question. Answering the fourth question (how to improve the listening skills), 80 students state that in order to improve their listening skills they listen to music, watch films (with subtitles) and different foreign programs; 20 students refrain from answering.

In private conversations, the students named a number of problems they face with during the listening. Most students find it difficult to concentrate on the meaning of the listened text for the further purposes; some students think they need to understand every word for the complete perception of the listened text; other students believe that listening is easier if a speaker speaks slowly, but it is difficult for them to understand fast speech. Some of them consider that in order to understand the text clearly they need to listen to it three times or more; the students also face such problems as a fully comprehension of the contents of the expanded texts and dialogues and information memorization in order to fulfill the subsequent listening assignments. (results are presented in percentages).

Chapter III of the work - "Educational activities that promote the development of listening skills" – consists of 2 Paragraphs.

The first Paragraph of Chapter III presents the educational activities, that develop listening skills, and the results of the empirical search.

An empirical research has been conducted in order to find out how to increase the efficiency of listening at practical lessons. The research involved the second year students (45 students) of the Humanitarian Faculty of Batumi Shota Rustaveli State University. The students' practical course was guided by "Prime Time 2", some listening materials have also been taken from "English File Intermediate". For our empirical research, "Action Research" method was used to focus on the specific characteristics of the language and to improve the teaching / learning process.

The developed research strategy implied: a) the identification of problem (the improvement of selective listening skills in students); b) the fulfillment of the tasks (tests) and the recording of the results; c) the planning and the implementation of strategies; d) the observation and the recording of the outcomes of educational process; e) the fulfillment of listening tasks and the comparison of the results.

A typical listening component contains the process of before/while/after listening. During the planning of listening strategies, the attention was paid to the phonetic (prosodic) characteristics. The choice can be explained by the fact that the prosodic factors (stress, intonation, rhythm, connected speech, etc.) affect a complete perception of speech (F. Ferriera) (2003: 762-768). The change in stress or intonation entails the meaning of a speaker's message.

According to M. Hewings (2004), J. MacDonough (2003), C. Murcia (2001), D. Nunan (1999), J. Brown (1996), a language learners should be taught how to understand foreign speech. When listening to English stream of speech we pay attention to such hints as a stress in a word, long sounds, a particularly pronounced words, pauses – everything what helps to understand the essence of the conversation.

Therefore, a number of strategies, developed and used in the paper, contribute to the development of learners' listening sub-skills (selective listening): activities related to the characteristics of stress, intonation, connected speech; strategy 3,2,1; T diagram; marked reading; mosaic 1; various activities of dictation, videos, etc. These strategies have been applied in three stages: before, while and after listening activities. The listening tasks were fulfilled by a mutual interaction of students. All the activities and strategies are fully presented in the thesis.

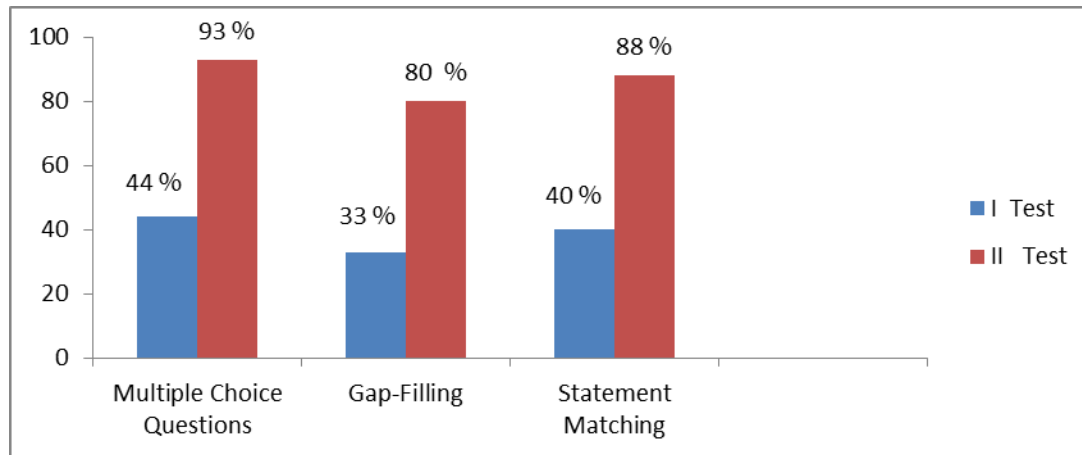
The second Paragraph of Chapter III deals with the research analysis of the listening skills development. The analysis of the empirical research results has shown that the fun activities of text dictation contributed to the improvement of the students' listening skills. These activities facilitated a correct understanding of the listened sounds, phonemes, short sounds, words, phrases and grammatical units, i.e. developed and improved a competence of conveying the heard information.

The research has also revealed the priorities of the video display, which is effective for the listening skills development, as it activates the work not only of ears but eyes as well. The use of this method promoted students to be active listeners and viewers. They concentrated on the paralinguistic signals and gestures of the language such as frowning, narrowed eyes, head nodding, which helped them easily understand the foreign speech.

The listening skills progress checking in the research process required testing, which was held twice (before the research, at the beginning of the spring academic semester 2017, and in the end of the research). The test consisted of three types of tasks: (1) multiple choice questions; (2) sentence completion; (3) statement matching to speakers.

The comparison of test answers has showed that the total number of students' correct answers in the tests before the research was low (39%): only 20 students out of 45 had correct answers in the first task; only 15 students from 45 performed the second task completely. As for the third task, only 18 students out of 45 matched the statements correctly. At the end of the research, for the validity, to measure the results of the empirical research, the same test with the listening assignment was conducted with the same students. The results of the test showed that

the number of correct answers have been increased: 42 out of 45 students performed correctly the first task; the second task revealed 35 correct answers, while the indicator of the correct answers in the third task was 40. The results are presented in percentages.

The results of one academic semester in the group has pointed out that the students have improved their listening competences, and they became the best listeners due to using effective listening strategies. The students were no longer stressed during the listening, they were alert and the context of listened information was comprehensible for them. They could better understand and convey the listened text of the appropriate level; and what is more important, they could concentrate and correctly reacted to the listening tasks as well.

Of course, the results of one academic year do not comprise 100% increase, the student's correct answers are 86%, but it should be noted that the use of such strategies increased the competence of students' selective listening skills and simultaneously contributed to the development of communication skills.

Since listening is an active process, it is undoubtable that learners have to participate actively in order to improve their listening ability. Learners can experience how their listening ability is developing when they have opportunities to evaluate the consequences of their attempts to listen. This means to evaluate how well they have understood, learners need to develop their own goals for listening and to evaluate their efforts at reaching these goals. For this reason, at the final step, for effectiveness of completing listening components, we offered our experimental groups to fill in the following self-evaluation chart. Encouraging them to reflect on the different

cognitive steps to be taken in preparing for a listening activity, and evaluating their subsequent results. (Vandergrift,2009).

Pre-listening:	yes	no
7. I understand the listening task		
8. I make deductions what the listening material will be about		
9. I try to recall all the relevant information concerning the topic		
10. I am ready to listen attentively		
11. I know what should I focus on while listening		
12. I encourage myself		
After listening:		
7. I concentrated on the listening task		
8. I evaluated if my predictions were right		
9. For the listening assignment I focused on the useful information		
10. I used background noises, tone of voice, and other clues to help me guess at the meaning of words I did not understand.		
11. I paid attention to the key words, used my knowledge of the context and text structure to understand the text		
12. I logically connected listened information for the text reconstruction		

Majority of students, approximately 84% confirmed the positive answers. The number of “Yes” answers show the improvement of perception of unknown text among students. The results showed us, that majority of students try to mobilize their attention and concentration towards the listening texts.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

On the basis of the analysis of the conducted research allows us to conclude the following: The review of the theoretical works of well-known scientists has shown that the most common method of teaching English is the teaching for communication purposes, as an individual uses foreign language for communication; he implements social activity and expresses his own opinion. Language is one of the distinctive characteristics of human beings. Without formal instruction, we learn from infancy the skills that we need to be successful users of a language. In acquiring language, we learn words, and how to put them together; We learn to link words and sentences to meaning; we learn how to use this structures to get what we want and say how to feel. The fluency in language implies the development of all four language skills - reading, writing, speaking and listening. An active communication involves the use of grammatical structures and lexical units together with the correct use of the English language phonemes, intonation and stress. An incorrect stress and intonation may interfere with the communication process and the speaker's message can be misunderstood.

No two people pronounce exactly alike. The differences arise from a variety of causes, such as locality, early influences and social surroundings. There are also individual peculiarities for which it is difficult or impossible to account. It is thought by many that there ought to exist a standard speech. There are also styles of speech for each individual. There is rapid colloquial style and slow formal style with various shades between two extremes.

The empirical research in Chapter I of the dissertation was related to the hypothesis on the possibilities to raise the level of mastering pronunciation at the university level. The quantitative analysis of the experiment results has showed the improvement of the pronunciation skills in the experimental group. On this basis we suggest the active pedagogues to use a number of activities: "Whisper game" or "Chinese Whisper", "Doctor Seuss Tongue Twister Cards"; "Fox in socks", "Oh, Say Can you say?", "Hop on Pop," "Horton Hears a Who"; "Same sound, different sound"; Simulation - role-playing games; 'Rhyming pair game'; What do you do ?; 'Sound picture'; 'C for

consonant, V for vowel'; 'Bingo with Minimal Pairs' and others; It is also good to use the lyrics of famous singers on the background of various activities.

The use of each activity, presented in the dissertation work, is useful for the teaching different aspects of English language pronunciation in a natural way at the practical lessons; for identifying the connected speech, characteristics of reduced forms and using them in practice. In order to develop a correct perception of sounds and pronunciation skills of students, a teacher should focus on a pronunciation of sounds, especially those sounds that are not typical to the Georgian and Italian sound system. Pronunciation represents the element of language that is important and necessary for students.

The experiment has demonstrated that the development of right speech culture of language learners is related to the classification of pronunciation improving strategies and such human inborn skills as perception, imagination, attention, speech, thinking at practical lessons.

Despite of the fact that English is widely spread language all over the world and many people master the language successfully, we see the setbacks which students at Batumi Shota Rustaveli State University suffer while doing the listening component at the exam. Many studies have been conducted by scholars to improve listening competences among the language learners. However, listening stays the most difficult skill for many learners. Among different types of listening we decided to focus on *Selective listening* (listening for specific information), a core skill that determines students' assessment and therefore their motivation. The study investigated the improvement of the selective listening skills among the students with focus of prosodic features of the language.

The analysis of the research results (Semi-Structured Survey) has shown that the comprehension of general information of the listened material is less problematic for students, but the problem is the understanding of the meaning of individual words in the text. Consequently, the students find it difficult to perceive key words, remember the context and concentrate on the post-listening tasks. The students are able to understand speech better if a speaker speaks slowly; the fast speech is difficult to be comprehensible.

The research has revealed a number of hindering circumstances: a content and size of a listened material, a speaker, a pace of speech, a bad listener and a technical side of the listening process.

Using the teaching approach top-down and bottom-up process while doing listening component made students more self-confident, active and attentive towards the listening tasks. Consequently, we believe that the usage of these methods will help students develop listening skills. Top-down methods will encourage students to speak English, pre-teaching foreign words and phrases will help them understand the listened text better. Every time, while managing with listening task paying much more attention to the bottom-up process or so called phonetic features will help students perceive the heard information easily. Practice is essential for text comprehension, however, quality in the listening process becomes even more significant since it helps the listener to stay focus on specific details. Therefore, while listening paying attention to phonetic features such as: context words, sentence stress, pausing, intonation and rhythm facilitates the hard work, helps students obtain the specific detail and determine the right answer in the listening tasks. Paying attention to phonetic features in order to gain the meaning of a speaker is as important as lexis, idioms and cohesive devices, whereas "top-down" method contributes to make correct predictions about the listening text and therefore supports comprehension of heard information; The use of various dictation fun activities and video material also significantly will contribute to the educational process. Accordingly, students will become aware of proper listening and will decrease the number of incorrect responses.. Not only teacher should teach how to listen correctly using the right strategies but also students are more motivated as challenging listening texts become achievable. Once correct teaching approach has been used by the teacher, students will grab opportunity to realize their potential, the more practice they do the better results they show.

Thus, the results of the empirical research of our dissertation work, the observation of students' work, the activities implemented and discussed by us in educational process and the used methods helped to increase students' activity, interest and motivation. We have identified

the students' problems, related to pronunciation and listening skills, and developed the strategies to eliminate them and prevent misunderstandings; the learning /teaching quality has been improved; the diverse, interesting and fun activities reduced the time and increased the quality of study, as well as the interest towards the educational process; the students' involvement has become productive and it has led to the development of listening and proper pronunciation competences and their usage in practice.